༄། །ཀརྨ་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་གནས་གཞི་ཐོག་མ་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་ དར་རྒུད་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཔྱད་པ།①

དཔལ་རྡོར།

ནང་དོན་གནད་བསྡུས། ཀཾ་པོ་གནས་ནང་ནི་ཁམས་ཀྱི་ཀཾ་པོ་གངས་ཀྱི་ར་བ་ལ་ཀཾ་ཕུ་གནས་བརྒྱད་ཅེས་ལུང་པ་བརྒྱད་ཡོད་པ་ལས། བདེ་མཆོག་གི་གནས་ཀཱ་མ་རཱུ་པར་གྲགས་པའི་ལུང་པ་དེ་ཡིན་ཞིང་། 1164ལོར་ཀརྨ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་གནས་དེར་ཕེབས་ཏེ་གདན་ས་ཐོག་མར་ཕྱག་བཏབ། དེའི་ཕུ་ན་རྡོ་ཕ་ཕྲང་གི་སྟེང་དུ་ཀརྨ་པའི་མཚན་གྱི་ཡི་གེ་ཐོག་མ་ཀ་ཡིག་ལ་ཐིག་ལེས་བརྒྱན་པའི་ཀཾ་ཡིག་རང་བྱོན་ཞིག་ཡོད་སྟབས་གནས་ཀྱི་མིང་ལ་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དང་། ཕྱིས་སུ་ཆོས་བརྒྱུད་ཀྱི་མིང་ལའང་ཀརྨ་ཀཾ་ཚང་ཞེས་ཐོགས། གནས་འདིའི་མགོན་དཀར་ཆོས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་ངམ་དགོན་དཀར་དགོན་པ་ཞེས་པ་ནི་ཀརྨ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པའི་གནས་གཞི་ཐོག་མ་ཡིན་པར་གྲགས། 1264ལོར་ཀརྨ་པཀྵི་གནས་འདིའི་ལུང་སྒོ་ལ་གནས་སྒོ་དགོན་པ་ཞེས་པ་ཕྱག་བཏབ། དུས་རབས13པའི་དཀྱིལ་ཙམ་ལ་གནས་འདིའི་གདན་ས་པ་དབྲ་ཆོས་བརྩོན་གྱིས་དགོན་སྡེ་རྣམས་འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་ལ་ཕུལ་བས་དེ་ནས་བཟུང་གནས་འདིའི་དགོན་སྡེ་རྣམས་ཀྱང་ས་སྐྱའི་ཆོས་བརྒྱུད་དུ་གྱུར། དེའི་རྗེས་ལ་ཞྭ་དམར་དྲུག་པས་དགོན་དཀར་དགོན་པ་ཉམས་གསོ་མཛད་པ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས། བར་ལམ་གནས་འདི་ས་བཀའ་ཅི་རིགས་པས་བསྐྱངས། དེང་སང་ཕྱོགས་འདིར་གནས་སྒོ་དགོན་པ་གཅིག་པུ་ལས་ལྷག་མེད་ཅིང་། དེའང་གྲུབ་མཐའ་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར་པ་དང་། ཀཾ་པོ་གནས་ནང་ཞེས་པའི་མིང་ཡང་གནས་འདིའི་གཞི་བདག་དགེ་བསྙེན་དཔལ་བརྩེགས་ཀྱི་མིང་གི་ཐོག་ནས་དགེ་བསྙེན་གནས་རི་ཞེས་འབོད་སྲོལ་བྱུང་འདུག་གོ།

གནད་ཚིག ཀཾ་པོ་གནས་ནང་། ཀརྨ་བཀའ་བརྒྱུད། ཀརྨ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ། གནས་སྒོ་དགོན་པ། དགེ་བསྙེན་རྡོ་རྗེ་དཔལ་བརྩེགས།

གྲུང་གོའི་དཔེ་དེབ་དབྱེ་རྟགས། B947 **ཡིག་ཚང་མཚོན་བྱང་།** A **རྩོམ་གྱི་གོ་རིམ་ཨང་གྲིག** 2096-5788(2023)03-0023-17

རྩོམ་པ་པོ་ངོ་སྤྲོད། དཔལ་རྡོར། ལྷོ་ནུབ་མི་རིགས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་དགེ་རྒན་ཆེན་མོ་དང་། འབུམ་རམས་པའི་མཛུབ་སྟོན་དགེ་རྒན་ཡིན།

ཀཾ་པོ་གནས་ནང་ནི་སྒྲུབ་བརྒྱུད་ཤིང་རྟ་བརྒྱད་ཀྱི་ཡ་གྱལ། མཉམ་མེད་དྭགས་པོ་རིན་པོ་ཆེའི་བཀའ་ཕྱག་ཆུ་བོ་གཅིག་འདྲེས་ཀྱི་གདམས་ངག་གི་རྒྱུད་པ་འཛིན་པའི་བཀའ་བརྒྱུད་ཆེ་བཞིའི་ནང་གསེས་ཀརྨ་ཀཾ་ཚང་གི་གདན་ས་ཐོག་མ་སྟེ། དྭགས་པོ་རིན་པོ་ཆེའི་ཐུགས་སྲས་བུ་ཆེན་གྲུབ་ཐོབ་ཁམས་པ་མི་གསུམ་གྱི་ཡ་གྱལ་ཀརྨ་པའི་སྐུ་ཕྲེང་དང་པོ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་ལ་དྭགས་པོ་ལྷ་འོད་གཞོན་ནུས་གཞན་ལ་མ་གནང་བའི་བསྐྱེད་རིམ་ལྷན་ཅིག་སྐྱེས་

① 本文系国家社会科学基金重大项目“藏文木刻版文献保护传承研究”(批准号：16ZDA165)的阶段性成果。

མ་དང་རྫོགས་རིམ་རླུང་སེམས་གཉིས་མེད་ཀྱི་ཟབ་ཆོས་གནང་སྟེ། བུ་ཁྱོད་སྒྲུབ་པ་ཁམས་ཀྱི་གཾ་པོ་གངས་རར་གྱིས། འགྲོ་དོན་དབུས་གཙང་ཁམས་གསུམ་ཁྱབ་པར་འབྱུང་ངོ་། །ཞེས་ལུང་བསྟན་པ་ལྟར་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་དགུང་ལོ་ལྔ་བཅུ་ང་ལྔའི(1164)ཐོག་གནས་འདིར་ཕྱིན་ནས་གདན་ས་ཕྱག་བཏབ་པ་ནས་བཟུང་གནས་འདིར་དགོན་སྡེ་དང་སྒྲུབ་ཕུག་སོགས་མང་དུ་འཕེལ་ཅིང་། བཀའ་བབས་ཀྱི་བུ་བཞི་སོགས་སློབ་མའང་བགྲང་ལས་འདས་པ་བྱུང་། གནས་དང་གང་ཟག་འཛོམས་པའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱིས་ཀརྨ་ཀཾ་ཚང་ཞེས་པའི་མཚན་དོན་ཡང་གནས་འདི་ལས་བྱུང་། གདན་ས་འདི་ཉིད་ཐོག་མར་བཏབ་ནས་ད་བར་བགྲང་བྱ860ལྷག་སོང་ཡོད།

འོག་ཏུ་ཞྭ་དམར་སྐུ་ཕྲེང་དྲུག་པ་གར་དབང་ཆོས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག(1584—1639)གིས་མཛད་པའི《སྒྲུབ་བརྒྱུད་ཀརྨ་ཀཾ་ཚང་གི་གདན་ས་ཆེན་པོའི་གནས་ཡིག》(འོག་ཏུ་མིང་བསྡུས་ཏེ《གཾ་པོ་གནས་ཡིག》ཅེས་བཀོད་ཡོད།)གཞིར་བཟུང་ཞིང་། འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཚང་ཁག་གིས་ཟུར་བརྒྱན་ཏེ། ཀརྨ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པས་བཞེངས་པའི་གདན་ས་ཐོག་མ་གང་ཡིན་པ་དང་། ཕྱིས་སུ་དེ་ཉིད་འཕེལ་འགྲིབ་ཇི་ལྟར་བྱུང་ཚུལ་དང་། ད་ལྟའི་གནས་བབས་ག་འདྲ་ཡིན་ཚུལ་བཅས་ལ་ཅུང་ཟད་དཔྱད་པར་བྱའོ། །

དང་པོ། གཾ་པོ་གནས་ནང་གི་གནས་ཀྱི་ཆགས་ཚུལ།

གཾ་པོ་གནས་ནང་ནི། མདོ་ཁམས་སྨར་དྲུག་ལས་སྨོ་འབོར་སྨར་སྨད་སའི་ཐིག་ལེ། དེང་གི་སི་ཁྲོན་ཞིང་ཆེན་དཀར་མཛེས་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་ལི་ཐང་རྫོང་དབྲ་ཁོག་གྲོང་རྡལ་གྱི་ཁོངས་སུ་གཏོགས་ཤིང་། གཾ་པོ་གངས་ར་ལ་གཾ་ཕུ་བརྒྱད་ཅེས་ལུང་པ་ཆེན་པོ་བརྒྱད་ཡོད་ཅིང་། ལུང་པ་དེ་རྣམས་གསང་སྔགས་ཀྱི་རྒྱུད་སྡེ་རྣམས་ནས་བསྟན་པའི་དུར་ཁྲོད་ཆེན་པོ་བརྒྱད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པར་གསུངས་ཏེ། 《གཾ་པོ་གནས་ཡིག》ཏུ། "གནས་འདི་གཾ་ཕུ་བརྒྱད་ཅེས་པའི་ལུང་པ་བརྒྱད་ཡོད་པ་ལ། ས་ཆ་སོ་སོར་ཤིང་དང་དངོས་གྲུབ་ཀྱི་ཕུག་པ་དང་། རང་བྱུང་མཆོད་རྟེན་དང་། རི་དང་། མེ་དང་། ཕྱུགས་སྐྱོང་དང་། ཞིང་སྐྱོང་ཚང་བ་ཡོད་དེ། ཏ་ཏ་སྒྲོགས་པ་ལ་སོགས་པ་དུར་ཁྲོད་ཆེན་པོ་བརྒྱད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་ཡོད།"① ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། གཡས་ནས་རིམ་པར་དེད་ན། དབྲ་མཐིལ་དང་། སྟོབས། གནས་ནང་། སྐྱབས་ཁྲ་ནག སུ་འགྱུ། ཁེ་ནང་། རྫོང་ནག རྫོང་དཀར་བཅས་ལུང་པ་བརྒྱད་ཡོད།

ཁྱད་པར་དུ་དབྲ་མཐིལ་དང་། རྫོང་དཀར། གནས་ནང་བཅས་ལུང་པ་གསུམ་ནི་རྩ་དབུ་རྐྱང་རོ་གསུམ་གྱི་ཚུལ་དུ་ཡོད་ཅིང་། རི་བྲག་དང་བྱེ་མ་རྫ་རིགས་སོགས་ཁ་དོག་དམར་པོ་དང་། སེར་པོ། དཀར་པོ། སྔོན་པོ་སོགས་སུ་ཡོད་ཚུལ《གཾ་པོ་གནས་ཡིག》ཏུ་གསལ།② དེ་ལས་དབུས་གནས་ནང་གི་ལུང་པ་འདི་བདེ་མཆོག་གི་སྐུའི་གནས་དང་། གནས་ཀྱི་ཆགས་ཚུལ་ཡང་བདེ་མཆོག་གི་སྐུའི་རྣམ་པར་ཡོད་པ་སྟེ། གནས་འདབ་སྟག་ལྤགས་ཐང་ཞེས་པ་ནས་གནས་ཀྱི་ཕུ་ལ་ཡར་རིམ་པར་དེད་ན། ལུས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་གསང་གནས་བདེ་སྐྱོང་གི་འཁོར་ལོ་དང་། ལྟེ་བ་སྤྲུལ་པའི་འཁོར་ལོ། མགྲིན་པ་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་འཁོར་ལོ། སྤྱི་བོ་བདེ་ཆེན་གྱི་འཁོར་ལོ། གཙུག་ཏོར་གྱི་

① སྲིད་གྲོས་ལི་ཐང་རྫོང་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། 《ལི་ཐང་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་ཡིག》[G] དཀར་མཛེས། དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དེབ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ། 1993ལོ། ཤོག་ངོས414པ།

② གོང་དང་མཚུངས། ཤོག་ངོས414-415པ།

འཁོར་ལོ་བཅས་ཀྱི་རྣམ་པར་ཡོད་ཚུལ་ནི། 《ཀཾ་པོ་གནས་ཡིག》ལས། "གནས་ཀྱི་ལུང་པ་འདི་དཔལ་འཁོར་ལོ་སྡོམ་པའི་སྐུའི་རྣམ་པ། གཡས་རི་དང་གཡོན་རི་འདི་གཉིས་ཞབས་གཡས་བརྐྱངས་གཡོན་བསྐུམ་པའི་ཚུལ་དུ་ཡོད་པ་ལ། སྟག་ལྤགས་ཐང་འདི་སྟག་ལྤགས་ཀྱི་ཤམ་ཐབས་གསོལ་བའི་རྣམ་པར་ཡང་ཡོད།" ཅེས་དང་། "སྟག་ལྤགས་ཐང་གི་ཐད་འདི་ལུས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བཞིའི་དབང་དུ་བྱས་ན་གསང་གནས་བདེ་སྐྱོང་གི་འཁོར་ལོ་ཡིན། ཐང་འདིའི་ཕྱུག་ན་དཔལ་འཁོར་ལོ་སྡོམ་པའི་གསང་བའི་གནས་བབས་པ་བདུད་རྩི་སྨན་གྱི་ཆུ་ཡན་ལག་བརྒྱད་དང་ལྡན་པ་ནད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཉེན་པོར་གྱུར་པ་ཡོད།" ཅེས་དང་། དེ་ནས་ཡར་ཕྱིན་ན་གནས་སྒོ་བདེ་མཆོག་འོག་མིན་ཆོས་གླིང་ཚགས་ས་དེ་ལྟེ་བ་སྤྲུལ་པའི་འཁོར་ལོ་སྟེ"མར་མེ་མཛད་བཞུགས་པའི་ཐད་ཀྱི་སའི་ཆ་འདི་འཁོར་ལོ་བཞིའི་དབང་དུ་བྱས་ན། ལྟེ་བ་སྤྲུལ་པའི་འཁོར་ལོ་ཡིན་པས་གཏུམ་མོ་སྒོམ་ན་ཡོན་ཏན་ལྷག་པར་ཆེ་བ་ཡིན།" ཞེས་དང་། "དེ་ནས་ཡར་ཕྱིན་པ་ན་འཕགས་ཡུལ་གྱི་གནས་ཡོད། དེའང་རྗེ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པས་ངའི་གནས་འདི་ཡངས་པ་ནེའུ་གསིང་གསར་པས་ཁེངས་པ། རྒྱ་གར་འཕགས་པའི་ཡུལ་ལྟ་བུ་ཡིན་ཞེས་གསུངས་པས་འཕགས་ཡུལ་དུ་གྲགས། ཆོས་འབྱུང་སྟེང་འཕགས་ཡུལ་དང་བཅས་པའི་སུམ་མདོ་ལུས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་མགྲིན་པ་ལོངས་སྤྱོད་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ཡིན།" ཞེས་དང་། "དེ་ནས་ཡར་ཕྱིན་པ་ན་ཕ་བོང་ལྟོ་དམར་ཞེས་བྱ་བ་ཡོད་པ་དེའི་ཐད་ལུས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་སྤྱི་བོ་བདེ་ཆེན་གྱི་འཁོར་ལོ་ཡིན་ཏེ། གཞིའམ་རྟེན་ཕ་བོང་དམར་པོ་ལ་ཆོས་འབྱུང་གི་རི་མོ་ཡོད་པ། དེ་ལ་བརྟེན་པའི་ཀཾ་ཡིག་གསལ་བར་བཞུགས་ཏེ་ལུས་དང་བསམ་པའི་ཐབས་དང་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་ཡིན།" ཞེས་དང་། "ཕ་བོང་ལྟོ་དམར་ཡན་ཆད་ཀྱི་ལུང་པ་འདི་གཙུག་ཏོར་གྱི་འཁོར་ལོ་ཡིན"①ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་རོ། །

གཉིས་པ། ཀཾ་པོ་གནས་ནང་ལ་ཀཾ་ཚང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་གདན་ས་ཐོག་མ་ཆགས་ཚུལ།

1. དུས་གསུམ་མཁྱེན་པས་བཞེངས་པའི་གནས་གཞི་ཐོག་མ་དགོན་དཀར་དགོན་པ།

《ཀཾ་ཚང་ཆོས་འབྱུང》དང་། ཀརྨ་པ་ན་རིམ་གྱི་རྣམ་ཐར་སོགས་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཚང་ཁག་ཏུ་ཀརྨ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པས་ཀཾ་པོ་གངས་རའམ་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དུ་གདན་ས་བཏབ་ཚུལ་འཁོད་པ་ཙམ་ལས་ཞིབ་ཆ་མི་གསལ། 《ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་གནས་ཡིག》ཏུ། "མགོན་དཀར་ཆོས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་ཡོད་པ་དེའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་པ། རྗེ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་དེ་ཉིད་དྭགས་པོ་ཁྲུ་དབོན་གྱིས་ལུང་བསྟན་པ་བཞིན་གནས་འདིར་ཕེབས། གོང་གི་ཕ་བོང་དཀར་ལེབ་ཅེས་བྱ་བའི་སྒྲུབ་ཕུག་འདིར་བཞུགས་ནས་སྒྲུབ་པ་རྩེ་གཅིག་ཏུ་མཛད།" ཅེས་དང་། "རྗེ་དུས་མཁྱེན་གྱི་ཐུགས་ལ་གཙུག་ལག་ཁང་ཞིག་བྱ་དགོངས་ནས་ཤུག་པ་འདི་དང་ཆུ་མིག་འདི་དང་པོ་ལྷ་ཁང་འདིའི་མལ་དུ་ཡོད་པ་རྗེ་དུས་མཁྱེན་གྱིས་ཐུ་བར་བསྣམས་ཏེ་མར་སྤྱོས། ཉེ་གནས་ཆོས་བརྩོན་དང་སློབ་དཔོན་གཉིས་མར་བྱོན་ནས་ཤིང་བཅད། དབྲ་དགེ་ཆོས་བརྩོན་ལ་ཁྱོད་ཀྱིས་སྣ་དྲོངས་གསུངས། བླ་མས་ཤིང་ཐམས་ཅད་དར་ཁྲུ་དེད་པ་ལྟར་དེད་ནས་བྱོན་

① སྲིད་གྲོས་ལི་ཐང་རྫོང་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། 《ལི་ཐང་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་ཡིག》 [M] དཀར་མཛེས། དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དེབ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ། 1993ལོ། ཤོག་ངོས417-419-424-436-438-439པ།

བྱུང་། གཙུག་ལག་ཁང་ཆུང་ངུ་ཞིག་བཞེངས་པར་མཛད་དེ། འདི་ནི་རྗེ་དུས་མཁྱེན་གྱི་གནས་གཞི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཐོག་མ་ཡིན། དེ་ནས་ཚོགས་པ་ཡང་བསྐྱངས། མཚོ་སྔོན་ལ་སོགས་པ་སྟོད་ཀྱི་ལྷ་ཁང་ཁ་ཤས་ཀྱང་རིམ་གྱིས་བྱུང་། རྗེ་དུས་མཁྱེན་ཐེག་རྗེས་དབྲ་དགེ་ཆོས་བརྩོན་གྱིས་གདན་ས་མཛད། ཁོང་གི་ཕྱག་ན་སྐུ་གསུང་བྱོན་མ་ཞིག་ཡོད་པ་སྟོད་ཀྱི་གཟིམ་སྤྱིལ་དུ་བཞུགས་ཤིང་། སྐུ་དེ་བཞུགས་རིང་གནས་འདིར་ཐབ་ཀྱི་གནོད་པ་མི་ཡོང་ངེས་པ་ཅན་དུ་གྲགས། ད་ལྟ་གནས་སྐོའི་མཆོད་ཁང་དུ་ཡོད་པ་འདི་ཡིན།"① ཞེས་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་ཐོག་མར་གནས་ནང་ལ་ཕེབས་དུས་ཕ་བོང་དཀར་ལེབ་ཅེས་པ་ལ་སྒྲུབ་པ་མཛད་ནས་བཞུགས་པ་དང་། ཁོང་གིས་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དུ་བཞེངས་པའི་དགོན་པ་ཐོག་མ་ནི་མགོན་དཀར་ཆོས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་ཡིན་པ་དང་། འདིའི་གདན་ས་དབྲ་དགེ་ཆོས་བརྩོན་གྱིས་མཛད་པར་གསུངས་སོ། །

གཞན་ཡང《ཀཾ་པོ་གནས་ཡིག》ལས། "དགོན་དཀར་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་སྔ་མ་དེ་ཉམས་པ་ནས་གནས་ཕྱི་ནང་རྣམས་ཀྱང་རིམ་བཞིན་རྒུད་པར་གྱུར་ཅེས་ཐོས་པ་དང་། དེར་མ་ཟད་ཆོས་རྗེ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པས་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་བྱིན་བརླབས་མཛད་པས་གནས་འདིར་ཞབས་ཏོག་འདི་ཙམ་ཞིག་བྱས་པས་ཀྱང་། གནས་འདི་ཉིད་དང་ཕྱོགས་བཅུའི་བསྟན་འགྲོ་ཐམས་ཅད་ལ་ཕན་པའི་རྒྱུན་ཆད་མེད་པར་འབྱུང་བ་གོར་མ་ཆག ཉམས་གསོ་རྒྱུད་ལ་སྐྱེས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷག་པའི་བསམ་པ་དང་སྨོན་ལམ་དེ་ལྟ་བུས་མཚམས་སྦྱར་ནས་ཞབས་ཏོག་ཆུང་ངུ་འདི་ཙམ་ཞིག་དང་དུ་བླངས་པ་ཡིན་ནོ། །"② ཞེས་ཕྱིས་སུ་ཞྭ་དམར་དྲུག་པས་དགོན་དཀར་ཆོས་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཁང་འདི་ཆེད་དུ་ཉམས་གསོ་མཛད་པས་ཀྱང་འདི་ནི་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པའི་གདན་ས་གཙོ་བོ་ཡིན་པའང་ར་སྤྲོད་བྱེད་ཐུབ་བོ། །

ཀརྨ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པས་ཐོག་མར་བཞེངས་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་འདིའི་མཚན་གྱི་སྐོར་ལ《ཀཾ་པོ་གནས་ཡིག》དུ། "དེ་ནས་ཡར་ཕྱིན་པ་ན་བྲག་གདོང་ལ་དཔལ་མགོན་པོའི་སྐུ་ཆེ་ཞིང་ཛམ་པ་གཟི་བརྗིད་ཟིལ་དང་བཅས་པ་ཡོད། དེའི་གཡས་ཕྱོགས་ཀྱི་རྒྱབ་ན་སྔོན་གྱི་ཆོས་ཁྲི་དང་ཕྱག་རྗེས་དུ་མ་ཡོད། དཔལ་མགོན་པོའི་སྐུ་དེའི་གཡས་ཕྱོགས་ན་བྲག་སྲིན་པོའི་གདོང་འདྲ་བའི་ནང་དུ། དཔལ་ལྡན་ལྷ་མོའི་སྐུ་གསལ་བ་ཡོད། དེའི་མདུན་ན་མགོན་དཀར་ཆོས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་ཡོད"ཅེས་དང་། ཡང་དེ་ཉིད་དུ"དེ་ཡང་དགོན་དཀར་གྱི་གཙུག་ལག་ཁང་སྔ་མ་དེ་ཉམས་པ་ནས་གནས་ཕྱི་ནང་རྣམས་ཀྱང་རིམ་བཞིན་རྒུད་པར་གྱུར་ཞེས་ཐོས"③ ཞེས་མཚན་མི་འདྲ་བ་གཉིས་བྱུང་། དེ་བཞིན་ཞྭ་དམར་དྲུག་པའི་རྣམ་ཐར་དུ"དགོན་དཀར"ཞེས་དང་། སི་ཏུ་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་ཀྱི་རང་རྣམ་དུ"ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དགོན་དཀར་སོགས་གནས་མཇལ་བྱས།" ཞེས་དང་། "དགོན་དཀར་ལྷ་ཁང་དུ་བསྡད།"④ ཅེས་པ་སོགས་བྱུང་བས། དགོན་འདི་ཡོད་ས་བྲག་གདོང་ལ་མགོན་པོའི་སྐུ་ཡོད་པ་ལ་བརྟགས་ན། གཙུག་ལག་ཁང་འདིའི་མིང་ཡང་ཐོག་མར་མགོན་དཀར་ཆོས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པ་དང་། རྗེས་ནས་དགོན་དཀར་དགོན་ཞེས་པའི་མིང་དུ་འགྱུར་བ་སོང་བ་

① སྲིད་གྲོས་ལི་ཐང་རྫོང་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། 《ལི་ཐང་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་ཡིག》[G] དཀར་མཛེས། དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དེབ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ། 1993ལོ། ཤོག་ངོས417- 428པ།

② གོང་དང་མཚུངས། ཤོག་ངོས430པ།

③ གོང་དང་མཚུངས། ཤོག་ངོས425- 430པ།

④ 《སི་ཏུའི་རང་རྣམ་དྲི་བྲལ་ཤེལ་གྱི་མེ་ལོང》སི་ཏུའི་བཀའ་འབུམ། དཔལ་སྤུངས་པར་མ། པོད་ཨ་པ། 74བ1 194ན5

ཡིན་ནམ་སྙམ།

ཀཛྲ་ཀཾ་ཚང་ཞེས་པའི་མིང་གི་ཐོག་མའི་བྱུང་ཚུལ་ནི། 《ཀཾ་པོ་གནས་ཡིག》ལས། “ཕ་བོང་ལྟོ་དམར་ཞེས་བྱ་བ་ཡོད་པ་དེའི་ཐད་ལུས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་སྤྱི་བོ་བདེ་ཆེན་གྱི་འཁོར་ལོ་ཡིན་ཏེ། གཞིའམ་རྟེན་ཕ་བོང་དམར་པོ་ལ་ཆོས་འབྱུང་གི་རི་མོ་ཡོད་པ། དེ་ལ་བརྟེན་པའི་ཀཾ་ཡིག་གསལ་བར་བཞུགས་ཏེ་ལུས་དང་བསམ་པའི་ཐབས་དང་ཤེས་རབ་ཀྱི་རྟེན་འབྲེལ་ཡིན།” ཞེས་དང་། “ཀཛྲ་པ་ཞེས་ས་འོག་ས་སྟེང་ས་བླ་སྟེ་སྲིད་པ་གསུམ་ན་སྙན་པར་གྲགས་པ་དེའི་མཚན་གྱི་ཡི་གེ་ཐོག་མ་ཀ་ཐིག་ལེས་བརྒྱན་པའི་ཀཾ་ཡིག་རང་བྱོན་དུ་ཡོད་ལ། དེ་ཡོད་པ་ལའང་བོད་ཀྱི་ཡུལ་འདིར་ཞྭ་ནག་གི་ཅོད་པཎ་དང་ཀཛྲ་པའི་མཚན་མངའ་བའི་ཐོག་མ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་ཉིད་གནས་འདིར་གྲུབ་པ་བརྙེས་པའི་ཚུལ་བསྟན་པ་དང་། དེའི་སྒྲུབ་བརྒྱུད་མཐའ་དག་ལ་ཀཛྲ་ཀཾ་ཚང་པ་ཞེས་གྲགས་པའི་སྒོ་ནས་ཇི་སྲིད་ནམ་མཁའ་གནས་ཀྱི་བར་དུ་བརྟན་པ་རྒྱུན་མི་ཆད་པར་འབྱུང་བ་འདིའི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་འབྱུང་དཔག་པར་དཀའ་ཞིང་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་ཡིན་པར་གདའ་ལགས།”① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ན་གནས་འདིའི་སྟོད་དུ་ཕ་བོང་དམར་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་དེའི་སྟེང་དུ་ཀཾ་ཡིག་རང་བྱོན་ཞིག་ཡོད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་ཞེས་མིང་བྱུང་བ་དང་། གནས་དེར་ཀཛྲ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པས་གདན་ས་བཏབ་པས་ཀཛྲ་ཀཾ་ཚང་ངམ་ཀཾ་ཚང་བཀའ་བརྒྱུད་ཅེས་པའི་མཚན་འདི་བྱུང་བ་ཡིན་པར་གསལ་ལ། གཞན་ཡང་གནས་འདིའི་མཚན་གྱི་ཐོག་མའི་ཡི་གེ“ཀཾ་པོ”ཞེས་པ《རྒྱལ་བ་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་རྣམ་ཐར་དཔག་བསམ་རིན་པོ་ཆེའི་སྙེ་མ》རུ“སྐམ་པོ”②དང་། 《མདོ་སྨད་ཆོས་འབྱུང》དུ“ཀོང་པོ”དང་། ཡང་དེང་དུས་ཀྱི་རྩོམ་ཡིག་ལ་ལར“སྐམ་པོ”སོགས་སྣ་ཚོགས་བྲིས་འདུག་ཀྱང་། དེ་དག་ནི་ས་ཆ་ལ་རྒྱུས་མེད་པའམ་ཡུལ་སྐད་དུ་ཟུར་ཆག་པས་བྲིས་ནོར་ཤོར་བར་མངོན།

ཀཛྲ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་ལ་སློབ་མ་བགྲང་ལས་འདས་པ་ཞིག་བྱོན་པ་ལས། ཁོང་ཉིད་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དུ་བཞུགས་སྐབས་བཀའ་བབས་ཀྱི་བུ་ཆེན་བཞི་བྱུང་ཚུལ《ཀཾ་པོ་གནས་ཡིག》ཏུ། “རྗེ་དེ་ལ་བཀའ་བབས་བཞི་ཡོད་པའི་ནང་ནས་མངོན་ཤེས་ཀྱི་བཀའ་བབས་ལྡེ་ཆུང་སངས་རྒྱས་དང་། རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་བཀའ་བབས་འབལ་ཚ་སྟག་དེལ་བ་གཉིས་ཀྱང་ཕུ་ན་སྒྲུབ་པ་མཛད་ཅིང་བཞུགས། སྐབས་ཤིག་ན་འབྲུངས་ཡུལ་ཡར་ལུང་ཡིན་པའི་གྲུ་གུ་རས་པ་གདམས་ངག་མང་དུ་གསན་ཅིང་ཉམས་མྱོང་རྣོམས་པ་ཆེ་རབ་ཡོད་པ་ཞིག་འདི་ཕྱོགས་སུ་བྱོན།……རྗེ་དུས་མཁྱེན་བླ་མར་བསྟེན་ནས་གདམས་ངག་རྫོགས་པར་གསན་ཏེ། རྒྱུད་འཛིན་གྱི་བཀའ་བབས་པར་འདུག །”③ཅེས་མངོན་ཤེས་ཀྱི་བཀའ་བབས་ལྡེ་ཆུང་སངས་རྒྱས་དང་། རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་བཀའ་བབས་འབལ་ཚ་སྟག་དེལ་བ་དང་། རྒྱུད་འཛིན་གྱི་བཀའ་བབས་གྲུ་གུ་རས་པ་གསུམ་བྱུང་ཚུལ་དང་། ཡང་དེ་ཉིད་ལས། “དེ་ནས་ལན་གཅིག་ལ་དབྲ་པའི་ཁྲི་ར་བས་ཤ་བ་ཞིག་བདས་བྱུང་། རྗེ་དུས་མཁྱེན་བཞུགས་པའི་ས་དེར་སླེབས་པ་དང་། ཕུག་པ་ན་རྗེ་དུས་མཁྱེན་བཞུགས་པ་མཐོང་ནས་མིག་ཡེངས་ཏེ་

① སྲིད་གྲོས་ལི་ཐང་རྫོང་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། 《ལི་ཐང་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་ཡིག》 [G] དཀར་མཛེས། དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དེབ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ། 1993ལོ། ཤོག་ངོས438-409པ།

② ཞྭང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེ། 《དཔག་བསམ་རིན་པོ་ཆེའི་སྙེ་མ》 (སྟོད་ཆ) [M] ལྷ་ས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1990ལོ། ཤོག་ངོས321པ།

③ སྲིད་གྲོས་ལི་ཐང་རྫོང་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། 《ལི་ཐང་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་ཡིག》 [G] དཀར་མཛེས། དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དེབ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ། 1993ལོ། ཤོག་ངོས425- 427པ།

ཤ་བ་ཐར། སྲུང་རྐན་ཁྲོད་ཀྱིས་ངའི་འཚོ་བའི་གེགས་བྱ་ཞིས་འཕྲོག་རྟུང་བྱེད་དུ་བྱུང་། དྲུང་ན་སློབས་པ་དང་ཟྲིལ་མ་བཟོད་པར་ཁྲོ་བ་ཞི་སྡེ་གླིང་བསླངས་མང་དུ་མཛད་པས་དད་པ་སྐྱེས། སྐྱ་ཆས་དང་མདའ་གཞུ་ཐམས་ཅད་ཕུལ། རང་ཡུལ་དུ་མ་ལོག་པར་དེ་ཉིད་དུ་སྐྲ་བཅད་ཅིང་སློབ་མ་བྱས་ཏེ། མཚན་ཆོས་བརྩོན་དུ་བཏགས། གདམས་ངག་ཞུས་པས་ཡོན་ཏན་ཕུལ་དུ་ཕྱིན་པ་སྐྱེས་ནས་ཉམས་མྱོང་གི་བཀའ་བབས།”① ཞེས་ཉམས་མྱོང་གི་བཀའ་བབས་དབྲ་དགེ་ཆོས་བརྩོན་བྱུང་ཚུལ་འཁོད་ཡོད།

བཀའ་བབས་ཀྱི་བུ་བཞི་ལས་ལྷེ་ཆུང་སངས་རྒྱས་དང་། འབལ་ཚ་སྟག་དེལ་བ། དབྲ་དགེ་ཆོས་བརྩོན་རྣམས་ཀྱི་འབྲུངས་ཡུལ་ནི་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དང་ས་འབྲེལ་དབྲ་ཕོག་ཅེས་པ་ནས་ཡིན་པ་དང་། ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དུ་བུ་ཆེན་རྣམས་སྒྲུབ་པ་མཛད་པའི་གནས་སྟག་དེལ་གོང་འོག་སོགས་མངལ་དུ་ཡོད། དེ་ལས་དབྲ་དགེ་ཆོས་བརྩོན་ནི་གནས་ནང་གི་གདན་ས་པར་གྱུར། གྲུ་གུ་རས་པའམ་འགྲོ་མགོན་རས་ཆེན་པ་ནི་འབྲུངས་ཡུལ་དབུས་ཕྱོགས་ཡར་ཀླུངས་ཡིན་ཞིང་། ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དུ་ཕེབས་ནས་རྗེ་དུས་མཁྱེན་བླ་མར་བསྟེན་ནས་གདམས་ངག་རྫོགས་པར་གསན། རྒྱུད་འཛིན་གྱི་བཀའ་བབས་ཏེ། བཀའ་བརྒྱུད་གསེར་ཕྲེང་གི་བརྒྱུད་པའི་ནང་དུ། ཀརྨ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་ནས་འགྲོ་མགོན་རས་པ། དེས་སྒོམ་གྲགས་པ། དེས་ཀརྨ་པཀྴི་སོགས་བརྒྱུད་པ་རིམ་པར་འཁོད།

སངས་རྒྱས་དར་པོ་དཔལ་བཟང་གིས1554ལོར་མཛད་པའི《བཀའ་བརྒྱུད་ཆོས་འབྱུང》ལས། “རྒྱུད་འཛིན་གྱི་བཀའ་བབས་འགྲོ་མགོན་རས་ཆེན། འགྲོ་དོན་གྱི་བཀའ་བབས་གྲྭ་བ་བཀའ་གདམས། རྟོགས་པའི་བཀའ་བབས་འགྲོ་སྒོམ་ཆོས་བརྩོན། རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་བཀའ་བབས་འདི་ཆུང་སངས་རྒྱས་དང་། འབོམ་ཚ་སྟག་སྡེལ། གང་བ་དང་རྫོང་པ་གཉིས། ནམ་མཁའ་འོད། ཚུལ་ཁྲིམས་འོད། དགེ་འདུན་འོད། ཡོན་ཏན་འོད། ཅེས་སོགས་རང་དང་མཉམ་པའི་བུ་ཆེན་བཅུ་གསུམ་བྱུང་བར་གྲགས་སོ། །”② ཞེས་དང་། 《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》ལས། “མངོན་ཤེས་ཀྱི་བཀའ་བབས་ལྷེ་ཆུང་སངས་རྒྱས། རྫུ་འཕྲུལ་གྱི་བཀའ་བབས་འབལ་ཚ་སྟག་དེལ་བ། རྣམ་ཐར་གྱི་བཀའ་བབས་བྲ་བ་བཀའ་གདམས་པ། རྟོགས་པའི་བཀའ་བབས་དབྲ་ཡི་དགེ་ཆོས་བརྩོན། འགྲོ་དོན་གྱི་བཀའ་བབས་འགྲོ་མགོན་རས་ཆེན་ཏེ་བཀའ་བབས་ཀྱི་བུ་ལྔ།”③ ཞེས་རང་དང་མཉམ་པའི་བུ་ཆེན་བཅུ་གསུམ་དང་། བཀའ་བབས་བུ་ལྔ་ཞེས་པའི་བགྲང་ཚུལ་ཡང་འདུག་གོ།

2.ཞྭ་དམར་དྲུག་པས་རྗེ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པའི་གདན་ས་ཉམས་གསོ་མཛད་ཚུལ།

ཀརྨ་པ་སྐུ་ཕྲེང་དགུ་པས(1556—1603)གདན་ས་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་ཉམས་གསོ་བྱེད་པ་དང་འཛང་ས་ཐམ་རྒྱལ་པོའི་ཐུགས་རེ་སྐོང་ཕྱིར་དུ་ཀརྨ་པཀྴིའི་གདུང་རིགས་ལས་བྱུང་བའི་བླ་མ་ཀརྨ་ལྷུན་གྲུབ་ཅེས་པ་བཏང་ཡང་། དེ་ཉིད་ས་ཐག་རིང་བའི་དཀའ་ཚེགས་ལ་འཛེམས་ནས་ཞྭ་དམར་དྲུག་པ་བརྒྱུད་དེ་དགོངས་འཁྲོལ་ཞུ་སྐབས། དེ་དག་གི་ཆེད་དུ་ཞྭ་དམར་པས་ཁོང་ཉིད་ཕེབས

① སྲིད་སྒྲོལ་ལི་ཐང་རྫོང་ཞུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། 《ལི་ཐང་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་ཡིག》[G] དཀར་མཛེས། དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དེབ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ། 1993ལོ། ཤོག་ངོས427པ།

② སངས་རྒྱས་དར་པོ། 《བདེ་གཤེགས་བསྟན་པའི་གསལ་བྱེད་བཀའ་བརྒྱུད་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་རིན་པོ་ཆེ་སྤུངས་པའི་འོད་སྟོང་འཁྱིལ་བ》[M] གཉའ་ནང་མཁྱུར་ཕུ་དགའ་ལྡན་གླིང་གི་པར་རྙིང་། 62ན4

③ དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བ། 《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》[M] པེ་ཅིན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2006ལོ། ཤོག་ངོས441-442པ།

རྒྱུར་མ་བསྐུལ་དང་བླངས་མཛད་ཚུལ《ལི་ཐང་བཀའ་འགྱུར་པར་བྱང》དུ་གསལ།① འོན་ཀྱང་འདིའི་དུས་ཚོད་ནམ་ཡིན་པའི་སྐོར་འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཚང་ཁག་ལས་གསལ་པོར་མ་རྙེད་ཀྱང་། ཀརྨ་པ་སྐྱ་ཕྲེང་དགུ་པ་སྤྱི་ལོ1603ལ་སྐུ་གཤེགས་པ་ཡིན་ཕྱིར་ལོ་དེའི་སྔོན་ཙམ་ཡིན་དགོས་པ་དཔོག་ཐུབ།

ཞྭ་དམར་དྲུག་པས་གདན་ས་ཉམས་གསོ་མཛད་པའི་དུས་ནི། 《ཀཾ་པོ་གནས་ཡིག》ལས། "དེ་ལྟར་གདན་ས་ཆེན་པོ་འདི་ཉིད་ས་བཀའ་ཅི་རིགས་པས་འཛིན་སྐྱོང་འཕེལ་རྒྱས་དར་རྒྱུད་སྣ་ཚོགས་པ་བྱུང་ཞིང་། དུས་ཕྱིས་གཙུག་ལག་ཁང་རྣམས་ཞིག །རྟེན་རྣམས་ཀྱང་བཞུགས་ནའང་ཕན་ཡོན་ཆེ་བ་རྣམས་ཞིག་ཅིང་བཅོས་སླད་མང་དུ་བྱས། ཐུག་ཚོད་དང་བྲལ་བ་བཞེངས་ན་ཕན་ཡོན་མི་ཆེ་བ་མང་དུ་བཞེངས་ཤིང་དེ་དག་ཀྱང་ཞིག་པའི་ལྷག་རོ་ལུས་འདུག་པ་ལ། བདག་ཤཱཀྱའི་དགེ་སློང་ཆོས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག་གིས་ཡོས་ལོ་ཟླ་བ་ལྔ་པ་ལ་གཙུག་ལག་ཁང་འདི་བཞེངས་པའི་དབུ་བཙུགས།" ཞེས་དང་། "གཙུག་ལག་ཁང་གི་རྟེན་དང་བཅས་པ་འདི་དག་ཟླ་བ་གསུམ་ལྷག་ཙམ་ན་ཚགས་སུ་གྲུབ།"② ཅེས་པ་ལྟར་ན། གོང་འཁོད་ཡོས་ལོ་ནི་རབ་བྱུང་བཅུ་པའི་ཤིང་ཡོས(1615)ལོར་འཁེལ་ཞིང་། ལོ་དེའི་ཟླ་བ་ལྔ་པའི་ནང་དུ་ཉམས་གསོའི་དབུ་བཙུགས་ནས་ཟླ་བ་བརྒྱད་པ་ཙམ་ལ་བཞེངས་གྲུབ་ཡོད་པ་དང་། གདན་ས་ཉམས་གསོ་མཛད་པའི་དུས་ནི་མ་མཐའ་ཡང་ཀརྨ་པ་སྐྱ་ཕྲེང་དགུ་པ་སྐུ་གཤེགས(1603)ནས་ལོ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་རྗེས་སུ་ཉམས་གསོ་མཛད་ཡོད་པར་མངོན།

ཉམས་གསོ་ཇི་ལྟར་མཛད་པའི་སྐོར་ནི། 《ཀཾ་པོ་གནས་ཡིག》དུ། "ཕྱག་ཚད་མ་ཚང་བའི་སྐུའི་དུམ་བུ་རྣམས་གཤེགས་སུ་གསོལ། མཆོད་རྟེན་སླར་བཞེངས་པར་རྫ་མི་ཐོགས་པ་རེ་གཉིས་འདུག་པ་རྣམས་ཀྱང་ཆུ་བོར་གདན་དྲངས། གཙང་ཁང་གི་རྟེན་གྱི་གཙོ་བོ་ལྷ་ཆེན་བྱིན་བརླབས་དཔལ་འབར་འདི་བཞེངས་ཏེ། དེ་ཡང་རིན་པོ་ཆེ་དང་སྨན་དང་དྲི་བཟང་དང་། དར་གོས་ལ་སོགས་པ་གཙང་མར་གྱུར་པའི་རྒྱུ་རྫུང་བ་རྣམས་དང་། བྱིན་བརླབས་ཀྱི་རྫས་མང་པོ་སྦྱར་བའི་འཇིམ་པ་ལས་བཟོ་བོ་ཀརྨ་རིག་བྱེད་ཀྱིས་གྲོགས་བགྱིས་ཤིང་རང་གི་སུག་པས་ལས་འདུ་བགྱིས་ཏེ་བཞེངས།" ཞེས་དང་། "ཕྱག་ཚད་ནོར་འཁྲུལ་མེད་པ་ཟང་ཐང་གི་ལུགས་ཀྱི་སྐུའི་ཚུགས་སུ་གྲུབ། གསེར་ཆབ་ཀྱིས་བྱུགས་ཏེ་ལྷམ་མེར་བགྱིས་པ་དང་། ཡོགས་བྲིས་ལ་འཕགས་པ་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་བརྒྱད་སྟོང་པའི་མདོ་རིས་རང་གི་སུག་པས་སྟར་ཏེ་བྲིས། གསང་སྔགས་ཁང་དུ་རྗེ་བཙུན་དམ་པ་དབང་ཕྱུག་རྡོ་རྗེའི་སྐུ་བཞུགས། སི་ཏུ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ཕྱག་བྲིས་སུ་མཛད་པའི་སྐུ་འདྲ་གཞན་གཉིས་དང་། ངེད་རང་གི་ལག་བྲིས་ཀྱི་མ་མགོན་མགར་གསུམ་གྱི་སྐུ་དང་བཅས་པ་སྟེ། མདོར་ན་གཙུག་ལག་ཁང་གི་རྟེན་དང་བཅས་པ་འདི་དག་ཟླ་བ་གསུམ་ལྷག་ཙམ་ན་ཚགས་སུ་གྲུབ།"③ ཅེས་དང་། 《ཞྭ་དམར་དྲུག་པའི་རྣམ་ཐར》ལས། "རྗེ་ཉིད་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་འཕགས་ཡུལ་གོང་དུ་ལོ་གཅིག་བཅད་རྒྱར་བཞུགས། ……དགོན་དཀར་ཞིག་གསོ་ཨརྒྷའི་ཆོ་ག་གནང་བས་གྲོག་སྦུར་སོགས་ཀྱིས་གང་

① ཞྭ་དམར་དྲུག་པ་གར་དབང་ཆོས་ཀྱི་དབང་ཕྱུག《བདེ་བར་གཤེགས་པའི་བཀའ་གདངས་ཅན་གྱི་བརྡས་འདྲེན་པ་ཇི་སྙེད་པའི་ཕྱི་མོ་པར་གྱི་ཚོགས་སུ་འགོད་པའི་བྱུང་བ་གསལ་བར་བརྗོད་པ་ལེགས་བྱས་ཀྱི་རང་གཟུགས་ཀུན་ནས་སྣང་བ་ནོར་བུ་རིན་པོ་ཆེའི་མེ་ལོང》ལི་ཐང་བཀའ་འགྱུར་པར་མ། པོད109པ། 28ན2

② སྲིད་གྲོས་ལི་ཐང་རྫོང་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྒྲིགས།《ལི་ཐང་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་ཡིག》[G] དཀར་མཛེས། དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དེབ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ། 1993ལོ། ཤོག་ངོས428-430པ།

③ གོང་དང་མཚུངས། ཤོག་ངོས429-430པ།

བའི་སར་འདུག་པ་ལ་གཅིག་ཀྱང་མེད་པར་སོང་། ལྷ་ཆེན་ཕྱག་བཞི་དང་རྗེ་དུས་མཁྱེན་དང་རྗེ་དགུ་པའི་སྐུ་འདྲ་ནང་གཞུགས་བཅས་གྲུབ། གསང་སྔགས་ལྷ་ཁང་དུ་མ་མགོན་མགར་གསུམ་དང་། གཙང་ཁང་དུ་བརྒྱད་སྟོང་པའི་མདོ་རིས་སོགས་ཕྱག་རིས་གྲུབ། དུས་མཁྱེན་ཆོས་ཁྲིར་ཕེབས་ནས་འདུལ་བའི་བསླབ་བྱ་གནང་། བྱང་བདག་པོ་སྐུ་མཆེད་ཀྱིས་མཇལ། དགོན་དཀར་ལྷ་ཁང་ལ་རབ་གནས་ཉིན་གསུམ་མཛད། འདི་སྐབས་ལ་ངོ་མཚར་བའི་ལྟས་དུ་མ་བྱུང་།"① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར། དེ་སྐབས་སྐུ་འདྲ་བཞེངས་རྒྱུ་དང་ལྷེབས་རིས་འབྲི་རྒྱུ་སོགས་ཐམས་ཅད་ཞྭ་དམར་ཁོང་ཉིད་སྐུ་ངོ་མས་མཛད་པ་དང་། ད་དུང་ཁོང་ལ་སི་ཏུ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་ཀྱང་ཕྱག་རོགས་མཛད་ཡོད་པ་གསལ་བས། དེས་ན་ཁོང་དང་སི་ཏུ་གཉིས་ཀ་ནི་མདོ་སྔགས་ཀྱི་གཞུང་ལ་མཁས་པར་མ་ཟད་སྐུ་གཟུགས་འབུར་དུ་བཞེངས་པ་དང་རིས་སུ་འབྲི་བ་སོགས་ལའང་མཁས་པ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤེས་ནུས་སོ། །

སི་ཏུ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན་ནི་ཀླའི་སི་ཏུ་སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་པ་སྟེ་ཁོང་ནི་སྤྱི་ལོ1586ལ་འཁྲུངས་ཤིང་། དེའི་སྐུ་ཕྲེང་བདུན་པ་ཡན་གྱིས་གདན་ས་ཀརྨ་དགོན་དུ་མཛད། སྐུ་ཕྲེང་བརྒྱད་པ་སི་ཏུ་ཆོས་ཀྱི་འབྱུང་གནས་ཀྱིས་སྤྱི་ལོ1727ལ་དཔལ་སྤུངས་དགོན་པ་ཕྱག་བཏབ་པ་ནས་བཟུང་སི་ཏུ་སྐུ་ཕྲེང་རིམ་བྱོན་གྱིས་གདན་ས་དཔལ་སྤུངས་སུ་མཛད་པའོ། །

3. ཀརྨ་པཀྲིས་གནས་སྒོ་དགོན་པ་ཕྱག་བཏབ་པ།

དགོན་འདི་ནི་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་གནས་འདབས་སྟག་ལྤགས་ཐང་ནས་ཡར་སྤྱི་ལེ2.2ཙམ་ཕྱིན་པའི་སར་གནས་ཀྱི་སྒོའི་མདུན་དུ་ཆགས་ཡོད་པས། མཚན་ལ་ཡང་གནས་སྒོ་དགོན་པ་ཞེས་ཐོགས་ཤིང་། བདེ་མཆོག་གི་ལུས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན་ལྟེ་བ་སྤྲུལ་པའི་འཁོར་ལོའི་སྟེང་དུ་ཆགས་ཡོད། དེ་ཡང་དགོན་འདིའི་ལོ་རྒྱུས་ནི《ཀཾ་པོ་གནས་ཡིག》ལས། "གནས་འདིའི་ལྟེ་བ་རྡོ་རྗེ་གདན་ལྟ་བུ་གཙུག་ལག་ཁང་འདིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དབང་དུ་བྱས་ན། སྔོན་རྗེ་ཀརྨ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པས་གནས་འདིར་གདན་སའི་གཞི་ཙམ་མཛད། ཡོན་བདག་དགོན་པ་བ་རྗེས་སུ་བཟུང་། དེའི་སྐུའི་སྐྱེ་བ་ཕྱི་མ་གྲུབ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ཀརྨ་པཀྲི་འབྲི་ཀླུང་དུ་སྐུ་བལྟམས། རང་དོན་འགྲུབ་པའི་ཡོན་ཏན་མཐར་ཕྱིན་ནས། ཡོན་བདག་དགོན་པ་བའི་སྐྱེ་བ་མོ་གོར་གན་རྒྱལ་པོའི་དོན་དུ་ཧོར་ཡུལ་དུ་ཐེགས།② སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པ་ཉི་མ་ཤར་བ་ལྟར་མཛད་ནས། རྗེ་དུས་མཁྱེན་གྱི་གདན་ས་གོང་འོག་བར་གསུམ་དུ་གཙུག་ལག་ཁང་དང་དགོན་སྡེ་བཏབ། དེ་ཡང་ཀཾ་པོ་གནས་འདི་གནས་གཞིའི་ཐོག་མ་ཡིན་པ་ལྟར་འདས་པའི་སངས་རྒྱས་མར་མེ་མཛད་ཀྱི་སྐུ་བཞེངས།③ རྒྱུ་མང་དུ་སྦྱར་ནས

① སི་ཏུ་པཎ་ཆེན་སོགས། 《བཀའ་བརྒྱུད་གསེར་ཕྲེང》(སྨད་ཆ) [M] པེ་ཅིན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2013ལོ། ཤོག་ངོས236-237པ།

② 《མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》དུ"སྔོན་སླང་པོ་ཆེའི་གཟུགས་ཀྱིས་སྡིག་སྤྱོད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་བཏུལ་ནས་གནས་སྐྱར་བ་དེ་རྗེ་དུས་མཁྱེན་ཀམ་པོ་གནས་ནང་ན་བཞུགས་ཚེ་ཀམ་པོ་རྫ་ལ་བྱ་བར་བོན་པོ་འབྱོར་པ་ཅན་ཞིག་ཏུ་སྤྲུར། ཞབས་ཐོག་ཐམས་ཅད་བསྒྲུབས་ཤིང་ཅི་ཡོད་ཆོས་རྗེའི་ཕྱོགས་སུ་བཏང་བས་ཡོན་བདག་དགོན་པ་བར་གྲགས་པ་དེ་རྒྱ་མི་ཉག་ཧོར་བོད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་མོང་གོར་གན(蒙哥汗)དུ་སྤྲུར་ཏེ་རྒྱལ་སར་བཞུགས་ནས་ལོ་བཞི་འདས་ཤིང་འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེ་དང་གོ་བེ་ལ(忽必烈)སླང་ལོ(1253)ལ་མཇལ་ནས་ལོ་གསུམ་ལོན་པ་མེ་འབྲུག(1256)གི་ལོ་ལ་འོང་གེའི་ཡུལ་ཁམས་ཕོ་བྲང་ཆེན་པོ་ཟིར་ཞུར་རྡོར(大都乌托宫)བྱོན།" མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2006ལོ། ཤོག་ངོས451པ།

③ 《མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》དུ"སྔོན་མདོ་ཁམས་ན་བཞུགས་དུས་ཀམ་པོ་རྡོ་རྗེ་དཔལ་བརྩེགས་ཀྱིས་གནས་ནང་འདིར་སངས་རྒྱས་མར་མེ་མཛད་ཀྱི་སྐུ་ཆེ་བ་ཞིག་བཞེངས་པར་ཞུས། ཀམ་པོ་གནས་ནང་འདི་ཕལ་ཆེན་ནས་གསུངས་པ་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཐུགས་རྗེ་ཅན་གྱི་གནས་ཡིན་ཞིང་ཀམ་པོ་རྡོ་རྗེ་དཔལ་བརྩེགས་འདི་ས་ཐོབ་པའི་བྱང་སེམས་སྐལ་པའི་ཚེ་ཅན་སངས་རྒྱས་སྟོང་གི་སྦྱིན་བདག་ཡིན་གསུངས།" མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2006ལོ། ཤོག་ངོས457པ།

ཆེ་བ་ཞིག་མཛད་པར་དགོངས་ཀྱང་བཟོ་བོའི་བློ་སྟོབས་ཀྱིས་མ་གྲུབ་སྟེ་སྐུ་རྒྱུ་ལྷག་པ་རྣམས་ལས་གྲུབ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ཉིད་ཀྱི་སྐུ་བཞེངས། ཡར་ཟུར་གྱི་ཧ་མགྲིན་གྱི་ཕྱུག་འདིར་དཔལ་ཧ་མཆོག་གི་སྒྲུབ་པ་མཛད་ཚུལ་བསྟན་ནས། ཧ་མགྲིན་རྡོ་རྗེ་སྲིན་པོའི་སྐུར་བཞེངས་ནས་བར་ཆད་ཀྱི་བགེགས་ཐམས་ཅད་བསལ། གཙུག་ལག་ཁང་གི་རྟེན་དང་བརྟེན་པ་བཅས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སེམས་དཔའ་རབ་ཏུ་གནས་པར་མཛད།”① ཅེས་པ་ལ་ཞིབ་ཏུ་བརྟགས་ན། དུས་གསུམ་མཁྱེན་པས་གནས་འདིར་གདན་སའི་གཞི་ཙམ་མཛད་ཅེས་པའི་གནས་དང་། ཀརྨ་པཀྴིས(1204-1283)གདན་ས་འོག་མ་ལ་དགོན་སྡེ་བཏབ་ཅེས་པའི་གདན་ས་འོག་མ་གཉིས་ནི་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་སྤྱི་ལ་གོ་དགོས་ཞིང་། ཕྱི་བྲག་ཏུ་ཀརྨ་པཀྴིས་གདན་ས་འོག་མར་བཏབ་པའི་གཙུག་ལག་ཁང་དང་དགོན་སྡེ་ནི་གནས་སྒོ་དགོན་པ་ལ་གོ་དགོས། དེས་ན་གནས་སྒོ་དགོན་པ་ཕྱག་འདེབས་པ་པོ་དངོས་ནི་ཀརྨ་པཀྴི་ཡིན་པ་ལས་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་མིན་པ་ཤེས་ནུས། གཞན་ཡང《བཀའ་བརྒྱུད་གསེར་ཕྲེང》དུ། ཀརྨ་པཀྴི“ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དུ་བྱོན་པའི་ཚེ། འཛའ་ཚོན་ལྷ་བུའི་གཞལ་ཡས་ཁང་དུ་བདེ་མཆོག་གི་ལྷ་ཚོགས་དང་། རྗེ་དུས་མཁྱེན་བཞུགས་པ་གཟིགས། དགེ་བསྙེན་གྱིས་རིན་པོ་ཆེའི་ཁྲི་བཙུགས་ནས་ཁྱེད་འདིར་བཞུགས་ཟེར་བ་སྨྲས་པ་གདན་ས་གསར་རྙིང་གཉིས་ཟུག་པའི་བརྡར་འདུག་གསུངས།”② ཞེས་གསལ་བ་འདིས་གནས་སྒོ་དགོན་པ་ཕྱག་འདེབས་པ་པོ་ཀརྨ་པཀྴི་ཡིན་པ་དེ་བས་ཀྱང་གསལ་ཏེ། འདིའི་གདན་ས་རྙིང་པ་ནི་གོང་སློས་ལྟར་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པས་ཕྱག་བཏབ་པའི་དགོན་དཀར་དགོན་པ་དང་། གསར་པ་ནི་ཀརྨ་པཀྴིས་ཕྱག་བཏབ་པའི་གནས་སྒོ་དགོན་པ་ལ་གོ་དགོས་པའི་ཕྱིར་རོ། །

གནས་སྒོ་དགོན་པ་ཕྱག་བཏབ་པའི་དུས་ནི།《བཀའ་བརྒྱུད་གསེར་ཕྲེང》ལྟར་ན་ཀརྨ་པཀྴི་གོང་མའི་ཕོ་བྲང་ནས་ཕྱིར་བོད་དུ་ཕེབས་སྐབས། ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དུ་སངས་རྒྱས་མར་མེ་མཛད་ཀྱི་སྐུ་ཞིག་བཞེངས་པ་གསལ་བ་དང་།③ རྟེན་འདིའང་གནས་སྒོ་དགོན་པའི་རྟེན་གཙོ་བོར་ཡིན་ཕྱིར། ཁོང་ཉིད་བོད་དུ་ཕྱིར་ཕེབས་པའི་ལོ་སྟེ་སྤྱི་ལོ1264པའམ་དེའི་ཕྱི་ལོ་ཙམ་ལ་བཏབ་པར་མངོན། སྐབས་དེར་དགོན་འདིའི་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས་པར་བདག་རྐྱེན་སྲི་ཞུ་མཛད་མཁན་ནི།《ཀཾ་པོ་གནས་ཡིག》ལས། “གྲུབ་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ཉིད་ཀྱི་རྩ་བའི་བླ་མ་རྒྱལ་སྲས་སྤོམ་བྲག་པ་ཆེན་པོའི་གདུང་རུས་ཀྱི་མཆོད་རྟེན་མཛད་དེ་སྤོམ་བྲག་སྐུ་འབུམ་དུ་གྲགས་པ་འདི་ཡིན། སྲི་དཀར་ནང་སོས་གནས་འདི་དང་འདོབ་སྤང་ཕུག་སོགས་ཀྱི་བདག་རྐྱེན་སྲི་ཞུ་མཛད་དེ་འདི་རུ་གཙུག་ལག་ཁང་བཞེངས།”④ ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟར་དང་། སྤོམ་བྲག་སྐུ་འབུམ་ཡང་དགོན་འདིའི་འོག་ཏུ་ཡོད་པའི་མཆོད་རྟེན་གྱི་གཟུངས་གཞུག་ཏུ་བཞུགས་ཡོད་པ་རེད་ཅེས་དགོན་འདིའི་བླ་མ་རྣམས་ཀྱི་ཞལ་རྒྱུན་ལས་ཐོས།

ཀརྨ་པ་ཆོས་གྲགས་རྒྱ་མཚོ(1454—1506)ནི1469ལོ་ནས1470ལོའི་བར་གནས་ནང་དུ་ཕེབས་སྐབས། བྱམས་འབོར་སྒང་ཆེ་ཆུང་ལ་དགོན་འདིའི་གྲྭ་སློབ་དང་། ཡོན་བདག་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཡོད་ཚུལ《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》

① སྲིད་གྲོས་ལི་ཐང་རྫོང་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྒྲིགས།《ལི་ཐང་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་ཡིག》[G] དཀར་མཛེས། དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དེབ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ། 1993ལོ། ཤོག་ངོས423པ།

② སི་ཏུ་པཎ་ཆེན་སོགས།《བཀའ་བརྒྱུད་གསེར་ཕྲེང》(སྟོད་ཆ) [M] པེ་ཅིན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2013ལོ། ཤོག་ངོས156པ།

③ གོང་དང་མཚུངས། ཤོག་ངོས186−187པ།

④ སྲིད་གྲོས་ལི་ཐང་རྫོང་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྒྲིགས།《ལི་ཐང་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་ཡིག》[G] དཀར་མཛེས། དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དེབ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ། 1993ལོ། ཤོག་ངོས423པ།

ལས། "སྤྱིར་གདན་ས་འོག་མ་གནས་སྐོའི་གྲྭ་སློབ་ཡོན་བདག་གི་གཙོ་བོ་ཕྱུམ་འབོར་སྐྱང་ཆེ་ཆུང་གཉིས། སྐྱང་ཆུང་ལ་རོང་ཁ་བཞི་ཏུ་ཡོན་གཉིས། སྨ་ཚུ་རྒྱུད། བཤལ་ཚུ་རྒྱུད། འདོབ་རྫ་ལ་རོང་། འབབ་ཐང་སོགས་དང་། དབྲ། འབྲུ། བཞག ལི་ཐང་སོགས་ཕྱུམ་འབོར་སྐྱང་ཆེན་དང་།"① ཞེས་གནས་སྐོའི་གྲྭ་སློབ་ཡོན་བདག་གི་ཡུལ་ཁོངས་ནི་དེང་གི་འབབ་དང་ལི་ཐང་། འདབ་པ་སོགས་ཀྱི་ས་ཆ་ལ་ཁྱབ་ཡོད་པ་དང་། སློབ་རྒྱུད་ཀྱང་དུས་མཁྱེན་གྱི་ཉེ་གནས་འདོབ་བྱང་ཆུབ་འོད་ཀྱི་སློབ་རྒྱུད་སྤྱི་དཀར་བ། འཕེལ་རྐང་པ། རྫལ་གདངས་དཀར་བ་སོགས་དང་། ལྷེ་ཆུང་སངས་རྒྱས་དང་། རྗེ་ཀརྨ་པཀྵིའི་སློབ་མ་ཁྲིང་ཆེན་དང་། ཁྲིང་ཆུང་། འབུ་ཆུང་། བྱུར་ཆུང་སོགས་དང་། འགྲོ་མགོན་རས་ཆེན་གྱི་སློབ་རྒྱུད་བཅུ་གཉིས་སྐོར་པའི་ཐུགས་སྲས་ཆེན་པོ་རྣམས་སོགས་སློབ་རྒྱུད་ཀྱང་ཤིན་ཏུ་མང་པོ་ཡོད་པ་གསལ།

ཆོས་སྒོ་གསར་དུ་ཕྱེ་སྐབས་དགེ་བཤེས་བློ་བཟང་ཆོས་འཕེལ་སོགས་ཡུལ་དགོན་གཉིས་ཀྱིས་སྔོན་གྱི་དགོན་ཤུལ་དུ་འདུ་ཁང་ཀ་བ་བརྒྱ་ཅན་དང་། གྲྭ་ཁང་སུམ་ཅུ་སོ་གྲངས་ཙམ་བསྐྱར་གསོ་མཛད། སྤྱི་ལོ2010ལ་གནས་མདའ་སྟག་ལྷགས་ཐང་དུ་དགོན་ས་གསར་འདེབས་མཛད་ནས། 2015ལོར་དགོན་པ་རྙིང་པ་ནས་གསར་པ་ལ་དངོས་སུ་གནས་སྤོས་ཤིང་། དགོན་རྙིང་སྒྲུབ་ཁང་གི་ཚུལ་དུ་བཞག་ཡོད་པ་དང་། ད་སྐབས་དགོན་འདིར་གྲྭ་རྒྱུན200ལྷག་བཞུགས།

དགོན་འདིའི་རྟེན་རྙིང་ལ། ནོར་བུ་སྤུན་གསུམ་ཞེས་གྲགས་པའི་དགེ་བསྙེན་ལྷ་རྗེ་དང་། གཏེར་དུང་། ཤྭ་ཡུ་མོའི་རྣ་ཅོ་བཅས་བཞུགས། དེ་དག་ལས་ངག་རྒྱུན་དུ་དགེ་བསྙེན་ལྷ་རྗེ་ནི་སྔོན་ཀརྨ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་ཐོག་མར་གནས་འདིར་ཕེབས་དུས་ཁོང་ལ་ཡུལ་འདིའི་གནས་བདག་དགེ་བསྙེན་རྡོ་རྗེ་དཔལ་བརྩེགས་ཀྱིས་ཕུལ་བ་དང་། ཤྭ་བ་ཡུ་མོའི་རྣ་ཅོ་ནི། ཀརྨ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པས་གནས་འདིར་ཆོས་འཁོར་བསྐོར་བའི་དུས་ཤིག་ལ། ཤྭ་བ་ཡུ་མོ་རྣ་ཅོ་ཅན་ཞིག་ཆོས་ཞུ་རུ་ཡོང་ནས། མགོའི་རྣ་ཅོ་བླངས་ཏེ་བླ་མར་ཕུལ་བ་དང་། གཏེར་དུང་ནི་ཀརྨ་པ་སྐུ་ཕྲེང་གསུམ་པ་རང་བྱུང་རྡོ་རྗེས་གནས་མདའི་རྡོ་ཕ་བོང་ཞིག་གི་གསེབ་ནས་གཏེར་དུ་བཏོན་པར་གྲགས་ཤིང་། གཏེར་ནས་བཏོན་ཤུལ་ཡིན་ཟེར་བ་ད་ལྟའང་དངོས་སུ་མཇལ་རྒྱུ་འདུག ད་ལྟའི་ཆར་དགོན་རྙིང་དུ་གཙོ་བོ་སྒོམ་སྒྲུབ་ཉམས་ལེན་དང་དགོན་གསར་ལ་གཞུང་ཆེན་བཀའ་པོད་ལྔ་དང་ཐ་སྙད་རིག་གནས་སོགས་འཆད་ཉན་གནང་བཞིན་ཡོད།

གསུམ་པ། ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་དགོན་སྡེ་རྣམས་གྲུབ་མཐའ་གཞན་དུ་བསྒྱུར་ཚུལ།

1.བཀའ་བརྒྱུད་ནས་ས་སྐྱར་གྱུར་ཚུལ།

དུས་རབས13པའི་དཀྱིལ་དུ་འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་ཡོན་གོང་མའི་དབུ་བླར་གྱུར་ཏེ་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཕྲིན་ལས་ཤིན་ཏུ་དར་ཅིང་། སྐབས་དེར་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་གཙུག་ལག་ཁང་རྣམས་ཀྱང་ས་སྐྱ་པའི་ཆོས་བརྒྱུད་དུ་གྱུར་ཚུལ་ནི《ཀཾ་པོ་གནས་ཡིག》ལས། "དེ་ཡང་གནས་ནང་གི་གཙུག་ལག་ཁང་འདི་རྣམས། སྔོན་རྗེ་དུས་མཁྱེན་དང་། དེའི་གདན་ས་བ་དབྲ་དགེ་ཆོས་བརྩོན་གྱིས་དུས་སྤྱི་ཕྱེ་ཅི་རིགས་སུ་བཏབ་པ་ལས། དབྲ་དགེ་ཆོས་བརྩོན་གྱིས་གདན་ས་ཡུན་རིང་དུ་བསྐྱངས་ནས། སྐབས་ཤིག་ན། འགྲོ་བའི་མགོན་པོ་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་ཧོར་ཡུལ་ནས་གདན་འདྲེན་བྱུང་བར་བརྟེན། འདི་དང་ཁད་ཉེ་

① དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྲེང་བ།《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》[M] པེ་ཅིན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2006ལོ། ཤོག་ངོས544-545པ།

བའི་ལྷག་ཚང་དགོན་བྱ་བ་ཕ་གིར་ཕྱག་ཕེབས། དེ་དུས་འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེ་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་ཕྲིན་ལས་ནམ་མཁའ་དང་མཉམ་པ་ཡིན་པས་དབྲ་དགེ་ཆོས་བརྩོན་གྱིས་ཛ་འདྲེན་དང་འབུལ་ནོར་རྒྱ་ཆེན་པོ་བྱས། དགོན་གནས་ལ་བདག་རྐྱེན་བཀའ་དྲིན་མཛད་དགོས་པའི་ཞུ་བ་ཕུལ་བས། དཔོན་ཆེན་པ་གནས་ནང་དུ་བྱོན་ནས་ལྷ་ཁང་འདི་རྣམས་རྩིས་བཞེས། དེབ་ཡིག་འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེའི་ཕྱག་ཏུ་ཕུལ། དེ་ནས་བཟུང་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པ་ཆེན་པོའི་ཆོས་བརྒྱུད་འཛིན་པར་གྱུར།”① ཅེས་གསལ་བར་འབྱུང་ཡང་། དབྲ་དགེ་ཆོས་བརྩོན་གྱིས་གདན་ས་ཕུལ་ཞེས་པར་ཞིབ་ཏུ་བརྟག་དགོས་པ་ཞིག་ལ། འགྲོ་མགོན་ཆོས་འཕགས(1235—1280)ལྷག་ཚང་དགོན་དུ་ཕེབས་པའི་ལོ་ཚིགས་མི་གསལ་ཡང་། བདག་ཆེན་ཨ་མྱེས་ཞབས་ངག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས(1597—1659)ཀྱིས་མཛད་པའི《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》ལྟར་ན། འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་ཤིང་འབྲུག(1244)ལོ་དགུང་ལོ་བཅུའི་ཐོག་ཁུ་བོ་རྗེ་བཙུན་ས་སྐྱ་པཎྜི་ཏ་གོ་དན་གྱིས་གདན་དྲངས་པ་ལྟར་ལྱིང་ཙུ་སྟེ་བཞིར་ཕེབས་སྐབས་ཕྱག་ཕྱིར་བྱོན། རབ་བྱུང་བཞི་པའི་ཤིང་ཡོས(1255)ལོར་ཧུ་པི་ལི་ལྷུང(འཇང)ཡུལ་དུ་དམག་ལ་བྱོན་དུས། བླ་མ་འཕགས་པ་བྱང་ངོས་སུ་བྱོན་ཏེ་ཆོས་རྗེ་ས་པཎ་གྱི་སྐུ་འབུམ་ལ་རབ་གནས་མཛད། ཆོས་རྗེ་ས་པཎ་གྱི་གསུང་བཞིན་དུ་དབུས་གཙང་དུ་ཨུ་ཡུག་པ་ལ་བསྙེན་རྫོགས་ཞུ་བ་དང་། སྔར་མ་གསན་པའི་ཆོས་གསན་པར་དགོངས་ནས་མདོ་ཁམས་སུ་བྱོན་པ་དང་། ཨུ་ཡུག་པ་སྐུ་གཤེགས་ཞེས་ཕྱོགས་ཀྱི་འགྲུལ་པ་ལས་ཐོས་ནས་ཕྱིར་ལོག་པར་འཁོད།② དེས་ན་རབ་བྱུང་བཞི་པའི་ཤིང་ཡོས(1255)ལོར་འགྲོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་ཁམས་ཀྱི་ས་ཆར་ཕེབས་པའི་སྐབས་སུ་ལྷག་ཚང་དགོན་དུ་ཕེབས་པར་མངོན། དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་གནས་ནང་དུ་སྤྱི་ལོ1164ལ་ཕེབས་པ་ཡིན་ཕྱིར། དེ་གཉིས་ཀྱི་བར་ལོ་ངོ91སོང་ཡོད། དབྲ་ཆོས་བརྩོན་གྱིས་དུས་མཁྱེན་ཐོག་མར་མཇལ་དུས་ཁྱི་ར་བ་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་བས། སྐབས་དེར་ཁོ་རང་མ་མཐའ་ཡང་ལོ15ཡར་མར་ཞིག་ཡིན་དགོས། དེས་ན་ཕྱིས་སུ་འགྲོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་དང་མཇལ་དུས་དབྲ་ཆོས་བརྩོན་དགུང་ལོ100ལས་བརྒལ་བ་ཞིག་ཡིན་དགོས་པས། འགྲོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་ལ་གདན་ས་འབུལ་མཁན་དབྲ་ཆོས་བརྩོན་ཡིན་མིན་དཔྱད་པར་འཚལ།

གཞན་ཡང《ཀཾ་པོ་གནས་ཡིག》ཏུ། “ད་ལྟའི་དགོན་སར་ཟེར་བ་འདི་སྟོད་དུ་ཤུག་ཀྲར་ཡོད་པས། དེ་དང་ཐང་དཀར་དགོན་སོགས་སྤྱིར་མཚན་ཉིད་ཀྱི་བཤད་གྲྭ་དང་། ཁྱད་པར་རིག་གཏེར་རྩ་འགྲེལ་ལ་འཆད་ཉན་ཤིན་ཏུ་དར་བས་བཀའ་བཞི་པ་རིག་པའི་སེངྒེ་སོགས་མང་པོ་ཡང་གནས་ནང་དང་། ཐང་དཀར་དུ་རིག་གཏེར་ལ་སྦྱངས་ཞེས་རྣམ་ཐར་ལ་ཐེབས་པ་དེ་ཡིན། དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་ན་གུར་ལྷ་བརྒྱད་ཀྱི་འཆམ་སྐུ་བཞུགས་པའི་ཡ་གཅིག་ནི་འདི་ན་བཞུགས་པའི་མགོན་སྐུ་འདི་ཡིན་ཞེས་གྲགས་ཏེ། མགོན་པོ་དངོས་དང་ཁྱད་མེད་པའི་བྱིན་བརླབས་ཅན་ཡིན་པར་གདའ། གཞན་ཡང་མ་མགོན་གྱི་སྐུ་རྒྱ་ནག་མ་སོགས་བཞུགས། དེས་ན་དགོན་སར། སྟག་དེལ་གོང་འོག ཐང་འབོར་ཕན་ཚུན། མཚོ་སྔས་གོང་འོག་དང་བཅས་པ་འདི་རྣམས་སུ་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱའི་མདོ་

① སྲིད་གྲོས་ལི་ཐང་རྫོང་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། 《ལི་ཐང་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་ཡིག》 [G] དཀར་མཛེས། དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དེབ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ། 1993ལོ། ཤོག་ངོས 433པ།

② ངག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས། 《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད》 [M] པེ་ཅིན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1986ལོ། ཤོག་ངོས149-233པ།

ལུགས་ཀྱི་བཤད་པ། སྔགས་ལུགས་ཀྱི་ཀྱི་རྡོར་སོགས་ཡི་དམ་ཆོས་སྐྱོང་གི་དཀྱིལ་འཁོར་ཕྱག་བཞེས་དར་རྒྱས་བསམ་གྱིས་མི་ཁྱབ་པ་བྱུང་བར་གདའ་ལགས།”① ཞེས་གསལ་བ་ལྟར་ན། འཕགས་པའི་སྐུ་དུས་ནས་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དང་། ཐང་དཀར་དགོན་སོགས་ཕྱོགས་འདིར་ས་སྐྱ་པའི་ཆོས་བརྒྱུད་བྱུང་ཞིང་། དུས་རབས14པའི་སྟོད་ནས་བཤད་གྲྭ་བཙུགས་པ་དང《རིགས་གཏེར》རྩ་འགྲེལ་གྱི་འཆད་ཉན་དར། ཁྱད་པར་དུ་མི་ཉག་མཁས་པ་རྣམ་ལྡིའི་ཡ་གྱལ་བཀའ་བཞི་པ་རིག་པའི་སེང་གེ་སོགས་ཀྱིས་གདན་ས་འདིར《རིགས་གཏེར》གྱི་འཆད་ཉན་རྒྱས་པར་མཛད་ཡོད་པ་རྟོགས་ནུས།

ཐང་དཀར་དགོན་པ་ཕུད་པའི་གོང་གསལ་གྱི་གནས་གཞན་རྣམས་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དུ་ཡོད་ལ། ཐང་དཀར་དགོན་ནི་སྔོན་ལི་ཐང་གི་ཁོངས་གཏོགས་འཛོམས་པ་ཞེས་པའི་ས་དེར་ཆགས་ཡོད་ཀྱང་། རྗེས་སུ་བྲག་དཀར་ལྷ་མས་དེ་དང་ས་ཐག་མི་རིང་བ་ཤིང་རྩིད་ཅེས་པའི་ས་དེར་གནས་སྤོས་ཏེ་ཤིང་རྩིད་དགོན་ཞེས་ཐོགས། སྤྱི་ལོ1984ལ་ཆོས་སྒོ་ཕྱེ་སྐབས་སུ་ཏ་ནུ་དགོན་པ་དང་། ཤིང་རྩིད་དགོན། སྐར་ཐོག་དགོན་པ་བཅས་དགོན་པ་གསུམ་གཅིག་ཏུ་བསྲིལ་ཏེ་ཆོག་མཆན་གནང་བས་མིང་ལ་དགོན་གསུམ་དགོན་པ་ཞེས་དང་། དེ་རྗེས་རོང་ས་སྐྱ་དགོན་ཡང་ལྷན་དུ་བསྲིལ་བས་མིང་ལ་དགོན་བཞི་ནོར་བུ་གླིང་ཞེས་འབོད།

《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད་ཀྱི་ཁ་སྐོང》དུ་ས་སྐྱ་པ་མཐུ་སྟོབས་དབང་ཕྱུག(1734—1757)“དགུང་གྲངས་སོ་བདུན་པ་ཧོར་ཟླ་གསུམ་པའི་དུས་ཚེས་དགེ་བར་ཆིབས་བཏེགས་ཏེ་ཀ་བཞི་དགོན་པས་སྐྱེལ་ཐུང་དང་བཅས་རིམ་པས་ཉག་རོང་གྲུ་བརྒྱུད། ལི་ཐང་དུ་ཉེ་བའི་ཚེ། སྐར་ཧོར་ཆུ་ཚུར་ཁ་ཐང་དཀར་དུ་བསྡད”② ཅེས་པའི་ཐང་དཀར་དང་འཛོམས་པ་ཤང་ཁོངས་ཀྱི་ཐང་དཀར་དགོན་པ་གཉིས་གཅིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་པའི་རྩོམ་འགའ་མཐོང་དུ་ཡོད་མོད། 《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས》ལས་བཤད་པའི་ཐང་དཀར་ནི་དེང་གི་ཉག་ཆུ་རྫོང་ཁོངས་སུ་ཡོད་པས་དེ་གཉིས་སོ་སོར་ཡིན།

མི་ཉག་མཁས་པ་རྣམ་ལྡིའི་ཡ་གྱལ་བཀའ་བཞི་པ་རིག་པའི་སེང་གེ(1287—1375)སྒོ་འབྱུར་སྐད་ཆེན་ཐང་དཀར་དུ། ཨ་ཀར་དར་མ་དཔལ་ཚང་གིས་གདན་དྲངས་པའི་ཁ་རག་བྱང་གཞོན③གྱི་སློབ་མ་ལྷ་སྟོན་ཟླ་བ་བཟང་པོ་ལས《རིགས་གཏེར》དང་ཕར་ཕྱིན་གསན། དེ་ནས་སྤུ་མཐུད་དུ་དབུས་གཙང་ལ་ཕེབས་ཏེ་སློབ་གཉེར་གནང་། དེ་ནས་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་སླར་འཁོར་བ་ན། སྒོ་འབོར་སྐད་དུ་ཐང་དཀར་དང་། གནས་ནང་དུ་འཆད་ཉན་ལོ་གཅིག་མཛད་པ་ཞིབ་པར་ཉིད་ཀྱི་དངོས་སློབ་སེང་གེ་བཟང་པོས་སྤྱི་ལོ1395ལ་མཛད་④པའི《མཁན་ཆེན་བཀའ་བཞི་པའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་ཡོན་ཏན་རིན་པོ་

① སྲིད་གྲོས་ལི་ཐང་རྫོང་ཨུ་ཡོན་ལྷན་ཁང་གིས་བསྒྲིགས། 《ལི་ཐང་རྫོང་རིག་གནས་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཔྱད་ཡིག》[G] དཀར་མཛེས། དེབ་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དེབ་གཅིག་ཏུ་བྱས་པ། 1993ལོ། ཤོག་ངོས433-434པ།

② ཀུན་དགའ་བློ་གྲོས། 《ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད་ཀྱི་ཁ་སྐོང》[M] པེ་ཅིན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1991ལོ། ཤོག་ངོས243-244པ།

③ མང་ཐོས་ཀླུ་སྒྲུབ་རྒྱ་མཚོ། 《བསྟན་རྩིས་གསལ་བའི་ཉིན་བྱེད》[M] ལྷ་ས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1987ལོ། ཤོག་ངོས177པ། བུ་སྟོན་དགུང་ལོ“ཉེར་གཅིག་པ་ལ་ཡབ་དང་ལྷན་གཅིག་ཏུ་དབུས་གཙང་གཉིས་སུ་གྲྭ་སྐོར་མཛད། དབུས་ནས་མཁས་པ་ཤཱཀྱ་གཞོན་ནུ་དང་ཁ་རག་བྱང་གཞོན། གཙང་ནས་མཁས་པ་དཔལ་ལྡན་སེང་གེ་དང་། འཇམ་དབྱངས་སོགས་ལུང་རིགས་ཀྱིས་བཏུལ་བས་ཕ་སྟོན་བུ་སྟོན་དུ་གྲགས།” ཞེས་འཁོད།

④ རྣམ་ཐར་འདི་བརྩམས་པའི་ལོ་ནི་མཇུག་བྱང་དུ། “ཐེག་གསུམ་སྟོན་པའི་སྒྲོན་མེ་དེ་ཉིད་དབྱིངས་སུ་བྱོན་ནས་མི་ལོ་བཅུ་ཕྲག་གཉིས་དང་། གཅིག་འདས་པ་ས་མོ་ཕག་ལོ”ཞེས་འཁོད་པ་ནི། ལོ་རྟགས་ནོར་བ་སྲི། འདི་ཉིད1375ལོར་སྐུ་གཤེགས་པ་ཡིན་ཕྱིར། ཁོང་ཉིད་སྐུ་གཤེགས་ནས་ལོ་ཉེར་གཅིག་པ་ནི་ཤིང་ཕག་སྟེ1395ལོར་ཡིན།

ཆེའི་རྒྱ་མཚོ》ཞེས་བྱ་བར་གསལ།①

2.གྲུབ་མཐའ་ས་བཀའ་གཉིས་ནས་དགེ་ལུགས་སུ་འགྱུར་ཚུལ།

དེང་དུས་གནས་ནང་དུ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆོག་མཚན་ཐོབ་པའི་དགོན་པ་ནི་གནས་སྒོ་དགོན་པ་གཅིག་པུ་ལས་མེད་ཅིང་། དེའང་ད་ལྟ་དགེ་ལུགས་པའི་ཆོས་བརྒྱུད་ཡིན། སྔོན་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་ཕུ་ན་ཡོད་པའི་གནས་ཕུ་དགོན་པ་ཞེས་པ་དེའང་ད་ལྟ་དགོན་ཤུལ་མ་གཏོགས་ལུས་མེད་ཀྱང་གནས་ཕུ་རི་ཁྲོད་ཅེས་ལི་ཐང་དགོན་ཆེན་གྱི་ཁོངས་སུ་རྩི་བཞིན་འདུག གནས་ནང་གི་དགོན་པ་འདི་རྣམས་དུས་ནམ་དང་སུས་དགེ་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་བ་ནི་ད་ལྟའི་བར་དུ་དཔྱད་ཡིག་ཁུངས་ཐུབ་མ་རྙེད།

དགོན་འདིའི་དགེ་འདུན་པའི་ཞལ་རྒྱུན་དུ་རྒྱལ་བ་སྐུ་ཕྲེང་ལྔ་པའི(1617—1682)སྐུ་དུས་སུ་དགེ་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་བ་ཡིན་ཞེས་ཟེར་བ་ནི། དུས་རབས17པའི་དཀྱིལ་དུ་གུ་ཤྲི་ཧན་གྱི་ཚ་བོ་མཁའ་འགྲོ་བློ་བཟང་བསྟན་སྐྱོང་གིས་འདབ་པ་དང་ཕྱག་ཕྲེང་། ལི་ཐང་སོགས་བར་ཁམས་ཀྱི་བཀའ་དགོན་མང་པོ་དགེ་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་བའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་བརྟེན་ནས་ཚོད་དཔག་ཙམ་ལས། སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་སྤྱི་ལོ1698ལ་མཛད་པའི《དགའ་ལྡན་ཆོས་འབྱུང་བཻཌཱུརྱ་སེར་པོ》ལས་དགེ་བསྟན་ཁམས་སྨད་དུ་དར་ཚུལ་བཤད་པའི་སྐབས་དགོན་སྡེ་ཆེ་ཆུང་བརྒྱད་ཅུ་གྱ་གཅིག་གི་ལོ་རྒྱུས②འཁོད་ཀྱང་གནས་སྒོ་དགོན་པས་གཙོས་པའི་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་དགོན་སྡེ་རྣམས་ཀྱི་སྐོར་ཟུར་ཙམ་ཡང་མི་གསལ། དེ་བཞིན་སུམ་པ་ཡེ་ཤེས་དཔལ་འབྱོར(1704—1788)གྱིས་སྤྱི་ལོ1748ལ་བརྩམས་པའི《ཆོས་འབྱུང་དཔག་བསམ་ལྗོན་བཟང》གི་ནང་དུའང་ཁམས་སུ་དགེ་ལུགས་པའི་དགོན་སྡེ་བྱུང་སྐབས་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་དགོན་སྡེ་རྣམས་བཀོད་མི་འདུག གཞན་ཡང་ཁྲི་ཆེན་ངག་དབང་མཆོག་ལྡན(1677—1751)གྱི་རྣམ་ཐར་དུའང་། སྤྱི་ལོ1729ལ་ཁམས་ཕྱོགས་སུ་ཆིབས་བསྐྱོད་གནང་སྐབས་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་ལ་ཕེབས་ཤིང་། སྐབས་དེར"གནས་ནང་བླ་མ་ངག་དབང་དར་རྒྱས་སོགས་དང་གནས་ཀྱི་བདག་པོ་སྐྱ་བྲ་དགོན་པའི་ཀརྨ་ཞབས་དྲུང་དཔོན་གཡོག་ལའང་བརྩེ་བ་ཆེན་པོས་ཆོས་དང་ཟང་ཟིང་གི་བདག་རྐྱེན་མཛད།"③ ཅེས་པ་ལས་གནས་ཀྱི་བདག་པོ་སྐྱ་བྲ་དགོན་པའི་ཀརྨ་ཞབས་དྲུང་ཞེས་པའང་མཚན་གྱི་ཐོག་ནས་བཀའ་བརྒྱུད་པ་ཞིག་ཡིན་པར་ཤེས་ཐུབ་པས། སྐབས་དེར་གནས་འདི་ད་དུང་དགེ་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་མེད་པའི་སྣང་བ་ཞིག་དང་། 《ཀཾ་ཚང་བླ་མ་ཡབ་སྲས་དྲུག་གི་རྣམ་ཐར་དྭངས་གསལ་ཤེལ་གྱི་མེ་ལོང》གི་མཛད་བྱང་དུའང་། "འདི་ཡང་ཡུལ་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་སྤྲང་བན་ཀཾ་པོ་གནས་སྒོ་བའི་ཆོས་བརྒྱུད་འཛིན་པའི་རེས་མོས་སུ་བབས་པ། ཀརྨ་གཞན་ཕན་རྒྱ་མཚོས་གནས་དེ་ཉིད་དང་ཉེ་བའི་དགོན་གསར་སྒྲུབ་བསྟན་དར་རྒྱས་གླིང་ནས་བྲིས་པའི་དགེ་བས་ཀཾ་ཚང་བསྟན་པ་མི་ནུབ་ཕྱོགས་བཅུར་རྒྱས་པའི་རྒྱུར་གྱུར་ཅིག"④ཅེས་འཁོད་པའི་རྣམ་ཐར་འདིའི་ནང་དུ་ཀརྨ་བཅུ་བཞི་པ་ཐེག་མཆོག་རྡོ་

① སེང་གེ་བཟང་པོ་སོགས། 《མི་ཉག་མཁས་དབང་ལྷུའི་རྣམ་ཐར》[M] ཁྲེང་ཏུའུ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1986ལོ། ཤོག་ངོས52-53，67-68，69，81པ།

② སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོ། 《དགའ་ལྡན་ཆོས་འབྱུང་བཻཌཱུརྱ་སེར་པོ》[M] པེ་ཅིན། ཀྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1989ལོ། ཤོག་ངོས294-313པ།

③ ལྕང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེ། 《དགེ་ལྡན་ཁྲི་རིན་པོ་ཆེ་ཨ་ཆེ་ཐུ་ནོ་མིན་ཧན་གྱི་རྣམ་ཐར་མཁའ་སྤྱོད་སྒྲུབ་པའི་གཏན་སྙན་ལྷའི་རྔ་བོ་ཆེ》པེ་ཅིན་ཤིང་པར་མ། ལྡེབ43བ4-46བ1

④ ཀརྨ་གཞན་ཕན་རྒྱ་མཚོ། 《ཀཾ་ཚང་བླ་མ་ཡབ་སྲས་དྲུག་གི་རྣམ་ཐར》[M] ཟི་ལིང་། མཚོ་སྔོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 2008ལོ། ཤོག་ངོས116པ།

རྗེ(1797—1867)ཞལ་བཞུགས་པ་གསལ་བས་རྣམ་ཐར་འདི་བརྩམས་པའི་ལོ་ནི་མ་མཐའ་ཡང་དུས་རབས19པའི་སྟོད་ཙམ་ལ་ཡིན་པ་དང་། མཛད་པ་པོ་ནི་ཀཾ་པོ་གནས་སྒོ་བའི་ཆོས་བརྒྱུད་འཛིན་པའི་བླ་མ་ཞིག་ཡིན་པར་བརྟགས་ན། དེ་དུས་ད་དུང་དགེ་ལུགས་སུ་འགྱུར་མེད་པ་གསལ་བས། ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་དགོན་སྡེ་རྣམས་ནི་དུས་རབས19པའི་སྟོད་དཀྱིལ་ཙམ་ལ་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར་པ་ཡིན་ནམ་སྙམ་མོ། །

3.ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་མིང་དེ་དགེ་བསྙེན་གནས་རི་ཞེས་པར་འགྱུར་ཚུལ།

གནས་ཆེན་ཀཾ་པོ་གངས་ར་ནི། 《ཀཾ་པོ་གནས་ཡིག》དང《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན》སོགས་འབྲེལ་ཡོད་དཔྱད་ཡིག་ལྟར་ན་གསང་སྔགས་བླ་མེད་ཀྱི་རྒྱུད་སྡེ་ནས་གསུངས་པའི་མཆོག་དང་ཐུན་མོང་གི་དངོས་གྲུབ་སྒྲུབ་ཏུ་རུང་ཞིང་། མ་དང་མཁའ་འགྲོ་འདུ་བའི་གནས་ཉེ་ཤུ་རྩ་བཞིའི་ནང་ཚན་ཀཱ་མ་རུ་པའི་གནས་ཡིན་ཕྱིར། གནས་འདིར་དཔལ་ལྡན་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་ཕྱུག་མ་ཕེབས་གོང་དུ་ཡང་གསང་སྔགས་སྙིང་མའི་རྣལ་འབྱོར་པ་མང་པོ་དང་ཤུད་གེ་བན་རྒན་དང་། དཔལ་རྒ་ལོ་དང་། ཉག་རེ་སེ་བོ་སོགས་གྲུབ་ཆེན་མང་དུ་བཞུགས་ནས་སྒྲུབ་པ་མཛད་ཚུལ་སོགས་འཁོད་ཡོད།

སྤྱི་ལོ1164ལ་ཀརྨ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་གནས་འདིར་ཕྱིན་ནས་སྒྲུབ་པ་མཛད་དེ་མཆོག་གི་དངོས་གྲུབ་བརྙེས། རྟོགས་ལྡན་གྱི་སློབ་བུ་བསྐྱངས་ཏེ་གདན་ས་ཐོག་མར་བཏབ། གནས་འདིའི་ཕུ་མདའ་ཐམས་ཅད་ལ་ཀརྨ་པ་ན་རིམ་དང་དེ་དག་གི་སློབ་མ་སྒོམ་ཆེན་དང་གྲུབ་ཐོབ་བཞུགས་པའི་སྒྲུབ་ཕུག་དང་དགོན་གནས་མང་དུ་འཕེལ།

དུས་རབས13པའི་དཀྱིལ་ཙམ་ལ་གནས་འདིར་འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པས་ཐུགས་རྗེས་བསྐྱངས་ཏེ། ས་སྐྱའི་མི་ཉག་མཁས་པ་རྣམ་ལྔའི་ཡ་གྱལ་བཀའ་བཞི་པ་རིག་པའི་སེངྒེ་ཕེབས་ཏེ《ཚད་མ་རིག་གཏེར》སོགས་ཀྱི་འཆད་ཉན་སྤེལ།

སྤྱི་ལོ1735ལ་རྒྱལ་བ་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོ་དང་ལྕང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེ་གཉིས་ལྷན་དུ་དབུས་ཕྱོགས་སུ་ཕེབས་སྐབས་ལམ་བར་དུ་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་དུ་གནས་མཇལ་ལ་ཕེབས་ཚུལ《ལྕང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེའི་རྣམ་ཐར》དུ། “ཀཾ་པོ་གནས་ནང་བྱ་བ་ཀརྨ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་ལ་སོགས་གྲུབ་ཐོབ་ཀྱི་སྐྱེས་བུ་དམ་པ་མང་པོས་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་གནས་ཁྱད་པར་ཅན། བདེ་མཆོག་གི་ཡུལ་ཉེར་བཞིའི་ནང་ཚན་ཀ་མ་རྟུ་པར་གྲགས་པ་དེའི་མདུན་བཞུགས་ཞག་སྐབས། མཁན་ཆེན་རྡོ་རྗེ་འཆང་གི་ཞལ་ནས། གནས་འདི་བྱིན་རླབས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས་རང་རེ་དཔོན་སློབ་གནས་འབྲེལ་ཞིག་མཛད་ན་དགོས་པ་ཆེ་གསུངས་པ་བཞིན། བདེ་མཆོག་དྲིལ་བུ་ལུས་དཀྱིལ་གྱི་ཚོ་ག་དང་ཚོགས་འཁོར་རྒྱས་པར་མཛད་སྐབས་ཕུ་མདའི་གངས་རི་རྣམས་ལས་འཇའ་སྤྲིན་ཡ་མཚན་ཅན་སྣ་ཚོགས་ཤར་ཞིང་ཆར་ཟིམ་བུ་འབབ་པ་དང་། གངས་རི་གཙོ་བོའི་ཞལ་གྱི་ཐད་སྨུག་པ་འཐིབས་པ་དཔྱིད་སླུ་གནང་སྐབས་མཐོང་ཕྱེ་སྟེ་གངས་ཞལ་གསལ་བར་སྟོན་པ་སོགས་རྟེན་འབྲེལ་ཤིན་ཏུ་བཟང་བ་བྱུང་།”① ཞེས་དང་། རྒྱལ་བ་བསྐལ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་རྣམ་ཐར་དུའང“སྐམ་པོ་གནས་ནང་འདི་ཀརྨ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པ་ལ་སོགས་པའི་གྲུབ་པ་ཐོབ་པའི་སྐྱེས་བུ་རྣམས་ཀྱིས་བྱིན་གྱིས་བརླབས་པའི་གནས་ཁྱད་པར་ཅན་བདེ་མཆོག་གི་ཡུལ་ཉེར་བཞིའི་ནང་ཚན་ཀ་མ་རུ་པ་ཡིན་ཞེས་

① ཐུའུ་བཀྭན་ཆོས་ཀྱི་ཉི་མ། 《ལྕང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེའི་རྣམ་ཐར》[M] ལན་ཀྲོའུ། ཀན་སུའུ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1989ལོ། ཤོག་ངོས165པ།

གྲགས”①ཞེས་དང་། སྤྱི་ལོ1762ལ་ཨ་ཀྱཱ་སྐུ་ཕྲེང་གཉིས་པ་བློ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན(1708—1768)རྒྱལ་བ་འཇམ་དཔལ་རྒྱ་མཚོ་ཁྲི་འདོན་ཞུ་བའི་སར་ཕྱིན་པའི་ལམ་བར་གནས་འདིར་ཕེབས་ཏེ།② དེའི་སྐབས་བརྩམས་པའི《གནས་མཆོག་ཀཾ་པོ་གངས་ཀྱི་ར་བའི་གནས་བསྟོད་ལྷའི་ཇ་སྒྲ》ཞེས་བྱ་བར། “ས་ལ་གནས་ཀྱང་མཁའ་ལ་སྤྱོད་པའི་གྲོང་། །དཔལ་ལྡན་འཁོར་ལོ་སྡོམ་པའི་ཕོ་བྲང་ཆེ། །འཛམ་གླིང་གནས་མཆོག་ག་མ་རུ་པ་དང་། །གཉིས་སུ་མེད་པ་ཀམ་པོ་གནས་སུ་གྲགས། །”③ཞེས་བསྟོད་པ་མཛད་པ་སོགས་ཀྱིས་མཚོན་རི་བོ་དགེ་ལྡན་པའི་བླ་ཆེན་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་གནས་འདི་བདེ་མཆོག་གི་གནས་ཡིན་པར་ཁས་བླངས་ཡོད་པར་མ་ཟད་གནས་མཇལ་དུ་ཕེབས་བཞིན་ཡོད།

དེང་དུས་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་ཞེས་པ་གང་ལ་ཟེར་བ་ཤེས་མཁན་ཧ་ལམ་མེད་པར་གྱུར་ཏེ། ཐམས་ཅད་ཀྱིས་གནས་འདིའི་གཞི་བདག་དགེ་བསྙེན་རྡོ་རྗེ་དཔལ་བརྩེགས་ཀྱི་མཚན་ལས་དགེ་བསྙེན་གནས་རི་ཞེས་འབོད་བཞིན་འདུག དགེ་བསྙེན་གནས་རི་ནི། ཀཾ་ཤུ་ལུང་བརྒྱད་ཀྱི་ནང་ཚན་གཏུབས་ལུང་པ་དང་། གནས་ཀྱི་ལུང་པ་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་ཡོད་ཅིང་། མཐོ་ཚད་རྒྱ་མཚོའི་ངོས་ལས་སྨི6204འཕགས་པའི་ཕྱོགས་འདིའི་གངས་རི་མཐོ་ཤོས་དེ་ཡིན། ཀཾ་པོ་གནས་ནང་ལ་དགེ་བསྙེན་གནས་རི་ཞེས་ཐོགས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ནི། ད་ལྟ་གནས་འདིར་སྔོན་གྱི་དགོན་པ་གནས་སྒོ་དགོན་པ་གཅིག་པུ་ལས་ལུས་མེད་ཅིང་། དེའང་གྲུབ་མཐའ་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར་པ་དང་། ཀཾ་པོ་གནས་ནང་ལ་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་ཤུགས་རྐྱེན་ཇེ་ཆུང་དུ་གྱུར། ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་གཞི་བདག་དགེ་བསྙེན་རི་བོ་ནི་བོད་བརྒྱུད་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་ཁག་གིས་སྒོམ་སྒྲུབ་བྱེད་སའི་གནས་རི་མ་ཡིན་ཡང་། དེ་ནི་ཕྱོགས་འདིའི་གངས་རི་མཐོ་ཤོས་ཡིན་པ་སོགས་ཀྱིས་ཡིན་པར་མངོན་ནོ། །

མཇུག་བསྡུ་བ།

ཀཾ་པོ་གངས་ཀྱི་ར་བ་ལ་ཀཾ་ཤུ་བརྒྱད་ཅེས་ལུང་པ་བརྒྱད་ཡོད་པ་དང་། གནས་ནང་ནི་དེའི་ལུང་པ་ཕྱེ་བྲག་གཅིག་ཡིན་ཞིང་། གནས་འདིར་ཀརྨ་པ་དུས་གསུམ་མཁྱེན་པས་གདན་ས་བཏབ་ནས་བཞེངས་པའི་དགོན་པ་ཐོག་མ་ནི་མགོན་དཀར་ཆོས་ཀྱི་ཕོ་བྲང་ངམ་དགོན་དཀར་དགོན་པ་ཞེས་པ་དེ་ཡིན། གནས་སྒོ་དགོན་པ་ནི་ཀརྨ་པཀྴི་སྤྱི་ལོ1264ལ་ཕྱག་བཏབ། ཀཾ་པོ་གནས་ནང་ནི་གསང་སྔགས་ཀྱི་ཆོས་ཉམས་ལེན་བྱེད་སའི་ཡུལ་ཉི་ཤུ་རྩ་བཞིའི་ནང་ཚན་བདེ་མཆོག་གི་གནས་ཀཱ་མ་རུ་པ་ཞེས་པ་ཡིན་པར་གྲགས་པ་དང་། ཀརྨ་བཀའ་བརྒྱུད་ཀྱི་གདན་ས་ཐོག་མ་ཡིན་ཕྱིར་གནས་ཤིན་ཏུ་རྩ་ཆེན་ཞིག་ཡིན་ལ། དགེ་བསྙེན་རྡོ་རྗེ་དཔལ་བརྩེགས་ནི་གནས་འདིའི་གནས་བདག་ཙམ་ཡིན་པ་ལས་བོད་བརྒྱུད་ནང་བསྟན་གྱི་སྒྲུབ་པ་ཉམས་ལེན་བྱེད་སའི་གནས་རི་མ་ཡིན། དུས་རབས13པར་འགྲོ་མགོན་ཆོས་འཕགས་ཀྱི་སྐབས་སུ་གནས་འདིའི་དགོན་སྡེ་རྣམས་ས་སྐྱར་གྱུར་ཅིང་། དེའི་རྗེས་སུ་ཡུན་རིང་ལ་ས་བཀའ་ཅི་རིགས་པས་བསྐྱངས། དེང་དུས་གནས་འདིའི་དགོན་སྡེ་རྣམས་དགེ་ལུགས་སུ་གྱུར་ཅིང་། ཡུལ་འདིའི་ངག་རྒྱུན་དུ་རྒྱལ་

① ལྕང་སྐྱ་རོལ་པའི་རྡོ་རྗེ། 《དཔག་བསམ་རིན་པོ་ཆེའི་སྙེ་མ》 (སྟོད་ཆ) [M] ལྷ་ས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྲུན་ཁང་། 1990ལོ། ཤོག་ངོས321-322པ།

② 《སྦྲང་ཆར》2001ལོའི་དེབ3པ། ཤོག་ངོས137པ།

③ 《ཨ་ཀྱཱ་སྐུ་ཕྲེང་གཉིས་པ་བློ་བཟང་བསྟན་པའི་རྒྱལ་མཚན་གྱི་གསུང་འབུམ》 སྐུ་འབུམ་བྱམས་པ་གླིང་གི་པར་མ། ཆོས་ཚན་ཉ་པ། ལྷེབ་ངོས28ན4པ།

དབང་ལྡེ་པའི་དུས་སུ་དགེ་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་བར་གྲགས་ཀྱང་། འབྲེལ་ཡོད་ཡིག་ཚང་ལ་གཞིགས་ན་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་དགོན་སྡེ་རྣམས་ཕལ་ཆེར་དུས་རབས19པའི་ནང་ཙམ་ལ་དགེ་ལུགས་སུ་འགྱུར་ཡོད་པར་འདོད། དེང་དུས་ཀཾ་པོ་གནས་ནང་གི་མིང་དེ་ཡང་ཉམས་ནས་དགེ་བསྙེན་གནས་རི་ཞེས་ཡོངས་སུ་གྲགས་ཡོད་པ་འདི་ཡང་བཀའ་བརྒྱུད་པའི་གྲུབ་མཐའ་ཉམས་ཏེ་དགེ་ལུགས་སུ་བསྒྱུར་བ་དང་། དགེ་བསྙེན་དཔལ་བརྩེགས་གནས་པའི་རི་བོ་དེའང་ཡུལ་དེའི་རི་བོ་མཐོ་ཤོས་ཡིན་པ་བཅས་ཀྱིས་དེ་ལྟར་བྱུང་བར་མངོན་ནོ།། །།

噶玛噶举派发源地岗波乃囊兴衰新探

巴　多

摘要：岗波圣地作为岗波雪山八沟谷之一，被视作圣乐金刚的修行圣地。根据六世夏玛巴在1614年所著的《岗波圣地志》，噶玛巴•都松钦巴（1110—1193）于1164年抵达岗波圣地，在岗波乃囊和邦普修行了20年，期间创建了藏传佛教噶玛噶举派的第一座寺庙。13世纪中叶，八思巴（1235—1280）途经岗波乃囊附近的“拉藏寺”，乃囊寺住持向八思巴呈献了岗波乃囊的大小寺院和僧侣名册。此后，萨迦派在岗波乃囊一度兴盛。如今，岗波乃囊仅存一座冷谷寺，现为格鲁派寺庙，其改宗时间尚待进一步考证。

关键词：岗波乃囊；噶玛噶举；噶玛巴•都松钦巴；冷谷寺；格聂神山

作者简介：巴多，西南民族大学中国语言文学学院教授、博士生导师。

New Exploration into the Rise and Fall of Gangpo Nanang, the Birthplace of the Karma Kagyu Sect

Paldor
(Professor and doctoral supervisor at the College of Chinese Language and Literature, Southwest Minzu University.)

Abstract: The Gangpo Sacred Site, one of the eight valleys of Gangpo Snow Mountain, is considered as a sacred practice site for saint Music Vajra. As documented in the "Gangpo Sacred Site Records" by the Sixth Shamarpa in 1614,

Karma Pakshi (1110-1193) arrived at this sacred site in 1164. He spent 20 years practicing in Gangpo Nanang and Bonpo, where he established the first temple of the Karma Kagyu school of Tibetan Buddhism. In the mid 13th century, Pagmodrapa (1235-1280) encountered the abbot of Nainang Monastery near "Ratang Monastery" In Gangpo Nannang. The abbot presented Pagmodrupa with details of the names of both large and small monasteries and monks of Gangpo Nanang. From that time, the Sakya sect experienced a period of prominence in Gangpo Nanang. Nowadays, only the Lenggu Monastery remains in Gangpo Nanang, affiliated with the Gelug sect, though the exact date of its conversion in yet to be clear. Geladandong, the mountain deity of Gangpo Nanang, is not a Tibetan Buddhist practice site. Currently, Geladandong is often used to refer to the Gangpo Sacred Site, indicating a tendency to generalize from a specific part to the whole.

Key words: Gangpo Nanang, Karma Kagyu, Karma Pakshi (DusumKhyenpa), Lenggu Monastery, Geladandong

རྩོམ་སྒྲིག་འགན་ཁུར་བ། བཀྲ་གོ།